

Legjobb a maguk nemükben

MAGGI

élelmiszerei. 9861

Minden család számára legnagyobb értékkel bírnak.

Maggi ízesítésre minden leves-, bouillon-, mac-tás- s főzéseknek stb. meglepően jó ízt kölcsönöz. Néhány csöpp elegendő. Uvegecskékben 50 fillértől kezdve.

CONSUMÉ-TOKOK táplálóleves készítésére. 1 tok egy adaggal 12 fill. 1 s két 20 csopán forró vízzel leöntve, minden további hozzátétel nélkül, szonnal előállítható.

FRANCZIA LEVESEK kétadagos táplálóleves drága 15 fill. Erődus, könnyen emészthető, egészséges leveshez mely csopán viz hozzá-tételével néhány perc alatt előállítható. 19 különféle fajtában.

Egy kísérlet meggyőzőbb, mint bármely reklám.

Minden filszer-, csemegetereskedésben és drognériában kapható.

Országos gyógyintézet

HALL FÜRDŐHELY

Felső-Anzstriában.

Elsőrangú Jodbrom-fürdő az Alpekre való kilátással. 9547

Indicatio: minden skrofózus megbetegedéseknél gyulladással betegségekben. Korszerű gyógysegéd-közök. Felvilágosítással szolgál a fürdőigazgatóság.

FOGÁPOLÓ-SZER (Elixír, Por és Paszta) KÉSZITIK A

BENCÉSEK SOULAC-ban.

A. SEGUIN, Bordeaux

JURY-TAG VERSENYEN KIVÜL az 1900-iki párisi vilákiállításán.

Magyar királyi szabadalmazott és védjegyzett

PURGO

legenyhőbb jóízű laxans még csecsemőknek is adható. Rendelve angol, francia, magyar és német egyetemi tanárok által. — Kapható minden gyógyszerben. 9777

ESZMÉNYI KEBEL

Érhető el a **Pilules orientales** által, Ratié gyógyszerárúháza Párisban, Passage Vendôme 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnél ártana, az aszonnyi kebel fejlődését, valamint a kebel idomaiának szilárdságát biztosítja. Egy üvegecske ára hazamutató kísérettel együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utca 12. sz. 9619

Szépség! Az összes szépségcsodákat fölfilmolja a

Sirène-Crème

Artszerűen szepülő, májfolt, bőrhám, pör-senés, pattanás, bőrtakák, az arcbőr vörössége, rovarok csípése és általában a bőr minden fájdalmas bántalma ellen; a ráncokat elsimítja. Tégely 3 korona. Hozzá a

Sirène-Poudre fehér, rózsás és crème színben 3 korona és a

Sirène-Crème-szappan 1 db 1 korona 20 fillér, egy doboz 3 db 3 korona.

Főraktár Budapest: Lueff Sándor illatsze-résznél, IV., Váci-utca 9.

Egészség!

Dr. Lengyel Frigyes

nyirfabalzsama

főállíthatatlan jó hatással bír az arcz-bőr szépségére. Ezen balzsam átjelen át majd-nem észrevétlenül választja le a pikkelyeket, miáltal a bőr megszabadul a legtöbb tisztít-lanságtól, mint mindenemmi foltoktól, bőrtakáktól, szepültől, orrvörös-ségtől stb. A bőr simává, puhává válik és fehér lesz. Csodahatásnak mondható ezen balzsam hatása a bőr-felület gyors helyreállítására nézve, különösen pedig himlők után. Egy korsó ára 3 korona. 9814

Dr. Lengyel benzoé-szappana a legenyhőbb és leghasznosabb bőrápoló szer. Egy darab ára 1 korona 20 fillér.

Raktár az összes nagyobb gyógyszerárúházaiban.

Főraktár Magyarország részére **Török József gyógyszerárúháza**, Budapest, Király-u. 12 és Andrássy-ut 29.

Ischias, köszvény, rheuma, csonttörések és ezek utóhajai ellen biztos gyógyulást, nyugtatást

HERKULESFÜRDŐ

világhírű kénvíz és sós melegforrásai. Felsőszékelyországban a Delmagyarországi Királyság területén helyezkedik el. Legnagyobb kényelem. Mérsékelt árak. Igén-érdekes fürdőközeliség. — Kitűnő vasuti összeköttetés. Prospektust ingyen küld az igazgatóság.

Többszörösen kitüntetve. A legmegfelelőbb, legszebb nász- vagy név-napi, születés-napi, jubileumi, alkalmi és ünnepi ajándék

Alapítási év 1879.

BODASCHER SIGFRIED kitüntetett arcképfestészeti műterme **BÉCS, II., Praterstrasse 61. sz. BÉCS.**

Óvás !! Megtörtént, hogy ügyünk jelentek meg a felkeltés a meghatalmazás nélkül képviselőként mutatkozott be. Ezért mindenkit óva intek az ilyen emberekkel és kijelen-tem, hogy sem utazom, sem ügyünköm nincsen. A ki meg-akarja óvni magát kárától és jól szolidan akarja magát kiszolgáltatni, forduljon egész bizalommal közvetlenül a már 1879. óta fennálló műtermembe, Bécsben, II., Praterstrasse 61.

FÉLIX gyógy-fürdő.

Nagyvárad közvetlen közelében, vasuti állomás. Kényelmes közlekedés. Vasuton Nagyváradtól fél, kocsin 3/4 órai távolságra. Május-ang. hónapokban naponta 10, vasárnap- és ünneppapokon 14 vonat közlekedik Nagyváradra. Az új vasuti állomás közvetlenül a fürdőtelep mellett van.

Az ország első 49 C meleg természetes hővíz javára van: az isléték és izmos emások bántalmait, idült s károsító anyagok, csonttörések és különösen visszamaradt vastagodásoknál; köszvényél és annak különböző alak-jainál; idegbajoknál, melyek rheumatisus alapon keletkeztek (ischiasnál); kü-lönböző bőrbajoknál, végre női bajoknál; belsőleg: hevény és idült gyomorban-talmaknál, májbajok, vesekővek esetében. Állandó fürdő: az. Mátyás Király. A különböző igények szerinti berendezett nagy számú szobák napi ára 80 krtól 3 frt közötti váltakozik. Gyógyterem (Kursalon) hirlappal és tekeasztallal. Teraszok szép kilátással. Étternek, estahelyek a fürdőtelepen és a mellette elterülő óserdőben. Az erdőben jó tekepálya. Hat tükörfürdő, család- és kádifürdőkön kívül **mórfürdők** is vannak rendszeresítve. Állandó kitűnő zenekar. Telefon összeköttetés Nagyváradra.

Az elegáns berendezett lakásokból, kád- és tükör fürdők töredéki a Fürdő-telep el-temét jó konyhája és pincéje késszen várja a legkülönbözőbb igényű vendégeket. Gyors és pontos kiszolgálás és mérsékelt ár által igyekszünk foglalt vendégeinket ki-el-egésztetni. Kiváló tisztaság és mérsékelt ár által igyekszünk foglalt vendégeinket ki-el-egésztetni. Kiváló tisztaság és mérsékelt ár által igyekszünk foglalt vendégeinket ki-el-egésztetni.

Fontos háztartási cikk!

Kókuszszir

használható főzésnél, sütés-nél, vaj, lúdszir, disznószir helyett. Kókuszszir telje-sen szagtalan, szapora, kel-lemes, egészséges csukor és gyomorbarajosoknak is aján-lható. 5 fillős postalojoboz utánvétellel bérmentve bár-hová 8 kor. Nagyobb ren-delményűnél megfelelően ol-csőbb. Megrendelési cím: **KLEIN REGINA** Tolcsva.

BODASCHER SIGFRIED kitüntetett arcképfestészeti műterme **BÉCS, II., Praterstrasse 61. sz. BÉCS.**

Óvás !! Megtörtént, hogy ügyünk jelentek meg a felkeltés a meghatalmazás nélkül képviselőként mutatkozott be. Ezért mindenkit óva intek az ilyen emberekkel és kijelen-tem, hogy sem utazom, sem ügyünköm nincsen. A ki meg-akarja óvni magát kárától és jól szolidan akarja magát kiszolgáltatni, forduljon egész bizalommal közvetlenül a már 1879. óta fennálló műtermembe, Bécsben, II., Praterstrasse 61.

Seffer Antal BUDAPEST IV. KÁROLY-UTCZA

BOLTSZAM 12. (KÖZPONTI VÁROSHÁZ-ÉPÜLET)

Legújabb nagy-képes árjegyzék mely számtalan új magyar és angol játékokat tartalmaz. KIVÁNATRA BÉRMENTVE.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA, BUDAPESTEN, IV., EGYETEM-UTCA 4. SZ.

21. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁJUS 24.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világhírlóval) együtt egész évre 24 korona, félévre 12 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona, félévre 8 * A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világhírlóval) egész évre 10 korona, félévre 5 * KIRALYI ALÍRÁSOKhoz a postaiag megfizetett utalványt is csatolandó.

SZMRECSÁNYI PÁL, NAGYVÁRADI PÜSPÖK.

A SCHLAUCH LÖRINCZ halálával megürült nagyváradai római katolikus, történeti nevezetességű, ösrégi püspöki székre Szmracsányi Pál szepesi püspököt nevezte ki május 10-ikén kelt kéziratával a király. Most már egymás után harmadszor történik meg, hogy a nagyváradai püspöki széket áthelyezés útján töltik be; Ipolyi Arnoldot Besztercebányáról, Schlauch Lőrinczet Szatmárról helyezték át Nagyváradra. Az áthelyezést mindig kitüntetésnek tekintette a közvélemény. Mostani kinevezésével a király Szmracsányi Pálnak eddigi szepesi püspöki székén szerzett érdemeit jutalmazta, melyek biztosítékul szolgálnak annak, hogy helyét nagynevű elődeihez méltó módon fogja betölteni.

Szmracsányi Pál 1846 május 2-ikán született Darócson, Sáros vármegyében, hova ösrégi nemes családja ennek a századnak a derekán Liptóba átköltözött. Atyja Szmracsányi Ödön volt, anyja született báró Berzeviczy Mária, báró Berzeviczy Vincze akadémiai tagnak, a kassai magyar színház alapítójának és több éven át intendánsának leánya. Tizenhat testvére közül az új nagyváradai püspök a nyolczadik gyermeke volt szülőinek. Középkorait Eperjesen kezdte s a ciszterciata-rend egri főgimnáziumában végezte. 1865-ben a budapesti egyetemre, a központi papnöveldebe küldték fel a theologiai tanfolyamra, hol egyik tanára volt Samassa József, mostani egri érsek is. Samassa már akkor nagyon megkedvelte Szmracsányi Pált, ki később udvari papja és oldalkanonokja lett. Szmracsányi Pál 1869 július 25-ikén szenteltetett föl áldozópappá. Egyházi pályáját mint káplán Nyiregyházán kezdte ugyanazon év szeptember 22-ikén, egy év múlva pedig Maklára helyeztetett át segédlelkésznek, de még abban az évben kinevezetett egri főszékesegyházi hitszónokká. Itt csakhamar magára vonta előjárói figyelmét és nem sokára megnyitott előtte a fényes egyházi pálya, melyen azután gyorsan emelkedett. Már 1871-ben

Bartakovics Béla egri érsek kinevezte udvari papjává. Midőn néhány évvel később Samassa József lett egri érsek, a kitűnő tehetségű fiatal papot rögtön érseki széke elfoglalása után, 1875 elején, kinevezte érseki titkárrá. E minőségében bő alkalma nyílt az egyházkormányzat minden ágával megismerkedni és e sok gondnal, nagy felelősséggel, még több munkával járó állását oly derekasan töltötte be, hogy érseke bizalmából 1881-ben kinevezetett az érseki főegyházmegeyi hivatal igazgatójává és mint ilyen 1879-ben egri főszékesegyházi címzetes kanonok, 1886-ban pedig valóságos kanonok lett. Mint «canonicus a latere» tovább is érseke oldala mellett maradt, kit rendesen elkísért a fővárosba, hol az előkelő körök szívesen látott vendége lön.

Szabadságideje alatt sokat utazott a külföldön és többször járt érsekével Rómában. Különösen a műtárgyak és könyvtárak érdekelték.

Egri kanonoki jövedelmének tetemes részét műtárgyak és könyvek vásárlására fordította. 1888-ban thypuljai címzetes apátá, 1891-ben egri érseki jogakadémiai igazgatóvá lett. Az 1891. év végén jelent meg a hivatalos lapban szepesi püspökké történt kinevezetése. Püspöki székét a következő év május 15-ikén foglalta el, mint a szepesi püspökök sorában a püspökség alapítá-ása óta a tizedik.

Tizenegy esztendeig kormányozta Szmracsányi Pál püspök a szepesi egyházmegyét és ez alatt úgy kormányzóai képességét, mint fő-papi buzgóságát egyaránt kimutatta. Intézkedéseket tett az egyházi fegyelem megszilárdítására s gondja volt arra is, hogy a lelkeskedő papság folytonos önképzéssel bővítsé tudományos és gyakorlati ismereteit. Gyakran beutazta egyházmegyéjét, megfordult az Árva-, Liptó-, Szepes megye legtavolabbi zugaiban fekvő apró falvakban is, hol eddig talán püspök soha sem járt. Mindenütt közvetlenül érintkezett a néppel. Bértalmások alkalmával népies prédikációkban buzdította a népet vallási és hazafiai kötelességeire. Különös gondját viselte az iskoláknak, melyekre sokat is költött; főpásztori körútjain a templomból rendszerint egyenesen az iskolába ment és első dolga volt meggyőződni arról, hogy a nem magyar nemzeti-ségű gyermekek tanulnak-e magyarról. A magyar nyelv és magyar érzés mindig lelkes apostolra talált Szmracsányi Pálban, a mint hogy működésének sulypontja a magyar nemzetiség védelmére s a magyarság és egyháziasság terjesztésére esik.

Mint a művészet iránt kiváló érdeklődést tanusító főpap, székesegyházát és több más templomát új műtárgyakkal gazdagította. Az egyházmegyéje templomaiban levő igen sok régi műkincs megőrzése és megmen-tése céljából szigorúan elrendelte, hogy jóváhagyása nélkül sem eladni, sem kicserélni, de kijavítani sem szabad műkincseket és műemlékeket. Jótékonycélú adományai meghaladják a félmillió koronát tizenegy évi püspöksége alatt. Ily bőkezűség csak azon helyes gazdálkodás és takarékos-ság mellett volt lehetséges, melyet Szmracsányi Pál a szepesi püspökség

Szmracsányi Pál, az új nagyváradai püspök.

különben nem valami jövedelmező uradalmi-
ban behozott, úgy hogy a püspöki birtokokat a
legjobb karba helyezve, értékükben és jövedel-
mezőségükben fokozva adja át utódjának. A míg
szepesi püspök volt, ha csak hivatalos kötele-
ségei el nem szőlították, állandóan egyház-
megyében, hívei közt tartózkodott, télen Sze-
peshelyen, nyáron Savnikváron; ez utóbbi he-
lyen álló pompás kastélyát finom ízléssel res-
tauráltatta.

Szmrecsányi Pál a csendes, zajtalan munka
embere. Ha azonban állása nyilvános szerep-
lésre kötelezi, annak is meg tud felelni, a mint
ezt megmutatta a katolikus autonómiai kong-
resszuson is, hol a püspöki kar álláspontjának
emlékiratba foglalásával és előterjesztésével volt
megbízva. Ezen memorandum és Szmrecsányi
Pál felszólalása maradandó emléke marad
a kongresszusnak. Hasonlóan buzgó és si-
keres munkásságot fejtett ki a nyolcz felső-
magyarországi püspökből alakult bizottságban,
melynek feladata Amerikába kivándorolt katho-
likus honfitársaink vallási ügyeinek gondozása
s melynek ő ügyvivő püspöke volt. A Romániá-
ban lakó magyar katolikusok egyházi érdekei-
nek elősegítésére alakult Szent László-társulat-
nak elnöke s e minőségében sokat áldozott és
buzgólkodott a Romániába kivándorolt magya-
rok megmentésén.

A kiváló főpap eredményes munkásságával
szerzett érdemei legfelső helyen sem maradtak
elismérés nélkül. Az ezredéves kiállításán mint
kiállító, Szmrecsányi Pál királyi elismerésben
részesült. Ez évi februáriusban pedig a király
valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki.
Mostani dúsán javadalmazott fényes állásá-
ban bizonyára még fokozottabb mérvben fogja
főpapi és hazafiúi, valamint emberbaráti érde-
meit gyarapítani.

„ELTÖRÖTT A HEGEDŰ...”

Firenze.*

Cameriere! Sohse' számítsd,
Igen, ez már a harmadik —
Csak hozd a negyediket bátran,
Hisz messze van még hajnalig,
Oly messze van még hajnalig!

Igaz, az esthajnali csillag
Az Arno fölött rég ragyog,
Igaz, e fényes nagy teremben
Már egyedül csak én vagyok,
Csak magamba, borozgatok.

Igaz, a víg zaj e tanyáján
Már mélységes nagy esőnd van itt —
De hallgatóz csak szívem táján,
Itt hallhatsz zsongni valamit:
Egy síró nótá hangjait...

Látod: messze az én hazámban,
A szőke Tisza partjánál,
Időt, pohárt nem számítgat most,
Ha ki magában iddógál,
Míg ez a nótá sírdogál...

Csüdálkozol — hát mi van abban
Hogy «eltörött a hegedű»...?
— Jó talján, néked igazad van,
De ne hozz többet, e nedű,
Most érzem — méregkeserű.

Lampérth Géza.

AZ A BIZONYOS „MIKOS.”

Elbeszélés.

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Minden jog fenntartásával.

(Folytatás.)

— Hát már most mi lesz? — rohanták meg
Szepessyt a hadnagyok.
— Haza megyünk, — felelte mogorván, de
mégis egy önkénytelenül kitört sohajjal.
Lett erre zsvaj, méltatlankodás, elégedetlen-
ség, mindenki a bátorságát fitogtatván, hogy
neki veszedelem kellett volna.

* Dankó Pista halálhíre Firenzében ért; ezt a ver-
set akkor írtam. I. G.

— Hogyan? Haza? Most? Így üresen?
— Így üresen, — ismételte Szepessy kesé-
rően.
— De hát, miért jöttünk akkor voltaképen?
— Hiszen látták, — szolt csendes melanco-
liával, — egy bokrétát hoztunk.
— Ennyien?
— Hát ennyien.
— Pedig milyen szépen volt kigondolva! —
boszankodott Bori.

— Milyen hire lett volna! — licitált rá
Málnássy.
— Egy bolond, három százat csinál, — gü-
nyolódott Palajtay uram, de persze csak ad
amicas aurás, ennek is, annak is megsűgván
ezt a velős észrevételt.

— Furcsa, furcsaszky! — csóválta a fejét
Bori. — Soha még én ilyet nem láttam, mióta
a bába megfürösztt! De legalább már azt
mondja meg méltóságod, mi változtatta meg
így egyszerre?

A gögös főurat sértette most a tolokodás; sze-
renee ilyenkor a kevelység, legalább elnyeli
egy percze a bánatát.

— Nem kell ám mindent tudni, — ve-
tette oda félvállról, mogorván. — Mindent
csak az Isten tud. Abból, az igaz, ő sokat hagy
tudni az embereknek is, de egy részét meg-
tartja magának. Én ugyan nem vagyok Isten,
de báró Szepessy mégis vagyok és csak annyit
kötök a kegyelmeket orrára, a mennyi épen
szükséges; némeyleket én is magamnak tartok
meg, lelkeim Bori uram.

Hiába való tehát minden rezonizozás,
csak föl kellett szedni a sátorfákat s hazamenni
leány nélkül, dicsőség nélkül.

Egy óra múlva már olyan csendes volt az
Ungargasse és tájéka, mint egy kriptá és
az egész vitézi kalandból másnapra vagy ké-
sőbbre nem maradt fenn egyéb nyom, csak a
Kvilnicsek Nep. János és a Prioner Sebestyén
konstáblerek rendőri jelentése, hogy őket egy
börkődmönökbe öltözött embercsofda, mely az
elmúlt éjjel, éjféltájban ismeretlen czélből ele-
lepte a Barichgassét, az Ungargassét és a
mellékutcákat, elfogta, megkötözte s magával
vitte hajnalutján ki a városból egy mérföld-
nyire s ott különböző csufondáros magyar ká-
romkodások közt hazabocsátotta. Ők maguk
pedig hosszú szekereken tovább koczogtak az
országúton Magyarország felé.

Stohlen lovag felette megbotránkozott a je-
lentésen:

— A két gazember alkalmasint holtreszeg
volt. Az egyik bizonyosan álmodta a dolgot, a
másik pedig, a ki annyira «matsch» volt, hogy
sem mire se emlékszik, elhiszi neki. Elcsapa-
tandó mind a kettő.

Akli észrevétlenül tünt el társaitól, a nagy
hazakészülődési zavarban senki se ügyelt rá,
esze ágában sem volt visszamenni a gúnyjáért,
hanem meghált egy kis korcsmában, az Alte-
ringen s másnap reggelre beszerezve a szük-
séges ruhákat, audienciára jelentkezett a csá-
szárnál, nem egészen nyugodt lelkiismerettel a
nagy szorultságban előrántott Mária Luiza-
féle ötlet miatt és nagy bizonytalansággal
jövendő sorsa iránt. Mert fogalma sem volt,
miért kellett a fogságban szenvednie, azt sem
tudhatta hát, mit akar vele a császár, meg-
bocsát-e neki, visszafogadja-e szolgálatába,
vagy csak a büntetését enyhíti meg, szabadon
hagyja, de számúzi udvarától.

A császárnál az erdélyi kancellár, Nopcsa
Elek volt bent, a ki ez idő k szerint Bécs-
ben lakott, de karácsonytájt minden évben
Erdélybe utazott s ilyenkor rendszeren ins-
tructiókért jelentkezett a legfelső helyen. Az

uralkodó, a ki igen keveset tudott Erdély felől,
(szegény Erdély mindig mostoha gyermek volt),
valami csekélységet kötött ilyenkor a kancellá-
r szívére, leginkább ezt:

— Szorítsa a népet, édes Nopcsa, hogy
krumplit ültessen. Mert az nagy jótétemény.

Nagyanyjától, Mária Teréziától hallotta, hogy
az erdélyieket, kivált a székelyeket karhata-
lommal kellett szorítani a burgonya ültetésére,
de még a karhatalomnak is ellenszegültek s a
mit egyszer a jó «groszika» mondott, az min-
dig megmarad az ember emlékezetében.

Ez alkalommal azonban még a szokottnál is
kegyesebb volt Ferenc Erdély iránt s főlem-
lítőn a krumplit, mint olyat, melynél atyai
szíve nem tud jobbat ajánlani népének, egy-
szersmind a lelki élvezetekről is megemlékezett
s iróasztaláról egy papírtekerest fölvevén, át-
nyújtotta a kancellárnak.

— Ez a Haydin himnuszának a kottája, —
mondá kegyesen mosolyogva. — Ime vegye ezt
a példányt. Ez még valami új lesz az ön hazá-
jában és merem mondani, hogy ha elterjed,
nagy gyönyörűséget fog szerezni egykor a la-
kosságnak.

— Oh, bizonynyal, — felelte Nopcsa mélyen
meghajolva és a könnyekig elérzékenyülve ve-
vén át a «Götterhalté». — A magyarok tom-
bolni fognak a lelkesedéstől e dallamokon.

(Császár és kancellár derék, jóakarati embe-
rek lehettek, de mint jószok, igazán nem váltak
be.)

A kancellár távoztával Akli jelentette a
szolgálattevő kamarás. Az uralkodó szinte fel-
villanyozva kiáltott fel:

— Ah, Akli! Itt van a gonosz fickó! No az
derék! Hát jöjjön be.

Kis vártatva belépett és térdre vetette magát
az uralkodó előtt.

— Köszönöm fölségednek, hogy megkegyel-
mezni méltóztatott.

— Ugyan keljen föl, — förmédt rá a császár
jóságosan. — Mit komédiázik? Hiszen volta-
képen én hibáztam. Tudom, hogy ártatlan volt.
Félrevezettek, ez az egész. De úgy kell. Minek
ir olyan verseket, a melyeknek két értelme van?
Az csak a zsidóknál van, carissime és nem a
keresztény poétáknál, hogy hátulról olvasandók
visszafelé. Honnan tudhattam volna én azt?

A régi levegőben legott megtalálta Akli az ő
régí hangját.

— Nagyon is tudhatta volna fölséged, mert
jeruzsálemi király is.

A császár jóízűen nevetett, aztán egyszerre
elkomorodva tekintett végig régi kedvenczén.

— Szegény Aklicska, hogy lesóványodott. S
ezt mind a rossz császár okozta, egy rossz ver-
sért. Ugy-e, sokat szenvedett? Hiába tagadja,
látom az arcán. De most már megint minden
jó lesz, minden a régibe tér vissza, marad, mint
eddig az udvarnál. Lásza a császár is hibá-
zik néha, de ha belátja, magával szemben is
igazságos, nem ok nélkül vereti pénzre je-
szavát: justitia regnum fundamentum.

Jó puha szíve volt a császárnak s a puha
szíve lány szavakat sugallt neki, melyekkel úgy-
szólván simogatni tudta azt, a kihez szolt.

— Tehát Napoleon-versért lettem elítélve? —
dünnyögte Akli, mintegy önkénytelenül, ön-
magához. — No, ugyan kitörhettem volna a feje-
met, míg ezt valaha kitalálom.

— Akarom tehát, — folytatá a császár előbbi
szép gondolatát némi lendülettel, — hogy ve-
lem szemben is igazságot nyerjenek nálam hű
alattvalóim és szolgáim, azért is ezennel fel-
szólítom, kívánjon a kiállott szenvedések kár-
pótlásául valamit.

A császár szinte szép volt e szavaknál, valami

Az ogulini vár (most fogház).

Zágrábvídedi férfi csoport.

A HORVÁT ZAVARGÁSOK SZINHELYÉRŐL.

fenséges kisugárzás a homlokából glóriát
vont köréje, (mintha rajta lenne a korona és az
fénylencze, pedig nem volt rajta). A földi istene-
ket, császárokat, királyokat az ilyen pillanatok
emelik a valódi istenek fölé, mert a valódiak
csak indirekte ajándékozhatják meg a halan-
dókat.

Hanem biz azzal esnyjén kell bánni, mert
nagyon költséges mulatság, (királynak is csak
ritkán futja) «fehér lapot» adni valakinek, hogy
írja rá, a mi szívének, lelkének jó, szemének,
szájának tetszetős.

Akli valóságosan elszédült, összetört e nagy
kegy horpasztó sulya alatt. Feje zúgott, arca
kigyúlt. Kétszer is megpróbálta, hogy valami
közönetet rebegjen, de nyelve megtagadta a
szolgálatot; a mi érzés volt benne, az nem
tudott hangokban kijönni, hanem csak folya-
dékban tört ki a szeméin át.

A császár méltányolta elérzékenyülését, (sőt
jó esett neki) és segítségére sietett.

— Jó, jó, tudjuk az ilyet. Nehéz az ilyenben
határozni. Hát ne is feleljen most, hiszen rá-
érünk, gondolkozási időt hagyok. Menjen most
a szobájába és hányja-vesse meg higgadtan, mi
legyen az, a mit önért tehetek. Csak aztán ne
valami bolondot kívánjon, kedves Akli!

Az örömtől mámorosan tántorgott ki a csá-
szár dolgozó szobájából. Nagy volt a meglepe-
tése, mikor mindent úgy talált régi lakosztályá-
ban, a mint elhagyta, ruháit, könyveit, apró-
ságait — csak a kéziratok voltak felturkálva.

Délután az Ungargasséba készült s lelke
repeve édelgett az első találkozás kiszínezésé-
ben. Mit fog mondani a Búzavirág, ha meglátja?
Hátha még megtudja valamikor, hogy ő men-
tette ki nagy fiúkéval a Szepessy karmaiból?
De hátha a császár is megtudja a csinyt, a mit
a czédulájával elkövetett? (Homloka elborult,
de csak egy percze.) Ejh, meg fog bocsátani.

Hiszen egy kis hazugságot mindig befed egy
megakadályozott bűn. De hátha Szepessy is
megtudja a csalást. (És Akli hátát elfogta a
borzongás.) Ez, ez! Ha Szepessy megtudja. Ezt
ugyan nem teszi zsebre az a nyers, rabiatús
ember. Ebből nagy veszedelem kerekedhetik
rá. Megöli, semmi kétség. Pedig most olyan
becsesnek tünt fel előtte az élet, olyan szép
a világ! Keresztezték egymást fejében a felhős
sejtelmek, napsugarasremények. Hanyatt feküdt
a pamlagon s hízalta a lelkét a császár ígére-
tével s elvonult előtte, a mi csak becses van a
világon, a földi boldogságok, kincsek nagy ki-
rakata. Jaj, melyikhez nyuljon?

Az idő pedig futott, gyorsan futott, dél lett,
ebédre hívták a tisztá táblához, ebéd után pedig,
mikor már épen menni készült a nevelő-inté-

zetbe, a császár érte küldött, hogy sakkozni
akar. Akli visszatérte eszébe juttatta szenvedé-
lyét, melyet pedig abbahagyott volt, mert az
udvaroncok mindig úgy játszottak vele, hogy
ő nyerjen, csak az egy Akli merete megmattozni.
E miatt mindig ingerült lett Akli, de azért
mégis csak vele szeretett játszani.

A császár már ott ült a mahagoni asztalká-
nál a kiterített ostábla előtt, midőn Akli belé-
pett, az elefántesontból való turbános törökö-
ket, bástyákkal, lovaikkal, szultánjukkal, de
szultánájukkal együtt már fel is állította unal-
mában, szembe a maga csontkatonáival, úgy
hogy mindjárt kezdeni lehetett.

A császár különben kedvetlen volt, vagy leg-
alább unott és Akli szerette volna, ha most egy-
általában nem esik említés a délelőtti tárgyról;
nem is szolt a császár semmit, pedig bár most
szolt volna, mert később még jobban elkedvet-
lenítette néhány hibás húzása, minélfogva előre
látván a játszma kimenetelét, boszúsán sepe-
te le a figurákat a tábláról.

— Megadom magamat. Ma lusta vagyok gon-
dolkozni — s ezzel felkelt az asztaltól.

Akli szintén fölkel és örült titkon, hogy
gyorsan vége lett, elmehet még az Ungarn-
gasséba, meghajlott, hogy távozzék, de a csá-
szár váratlanul visszaszólitotta az ajtótól.

— Nos, kigondolta már, hogy mi az, a mit
önért tehetek?

Akli szíve hevesen kezdett dobogni.

— Igen felség, — felelte remegő hangon.

— Nos?
— Félek felséges uram, hogy talán túllépem
a köteles szerénységet és...

— Csak bátran carissime, — biztatá a csá-
szár nyájasan, de koránsem a délelőtti, kisu-
gárzó melegséggel.

Ő Felsége kihűlt azóta — s a fehér lap már
nem volt egy nagylelkű fölbuzdulás, mint a
fogantatásánál, hanem csak egy elintézésre
váró ügy, egy restánczia a császár napi teen-
dőiből.

Akli összeszedte erejét, legyőzte valameny-
nyire elfogultságát, és így szolt tompán, fé-
lénken:

— Tegyen meg engem fölséged nemes em-
berré és ajándékozza nekem Akli községét.

A császár nem felelt mindjárt, nem mutatott
se csodálkozást, se beleegyezést, de a homlo-
kán kiélesedett a történelmi nevezetességű
három redő s rendes szokása szerint fel s alá
járt a teremben, petyegette az újjait, míg végre
megállt Akli előtt.

— Hja, hja. A dolog, tudja, nem olyan egy-
szerű, a hogy ön gondolja... Hiszen megígér-
tem, az igaz... de én valami hivatalra, valami

állásra gondoltam. S ön, ha jól értem, egy
donatiót akar...

Akli egy szót sem felelt, lejtűtötte a császár
viselkedése, mint egy mennykőcsapás; nézte,
ellenállhatlanul nézte a sivár valóságot; orszá-
gok és milliónyi népek urat, a mint küzd benne
a fősvény ember a királyyal.

— Boosánat felség, ha talán...

— Nem, semmi, semmi. Nem teszek magá-
nak szemrehányást Aklicska. A világrt se ha-
ragyszom. Maga végre is jó ember és én is jó
ember vagyok, hát megegyezünk. Hiszen nem
azért mondom, de lásza rossz világ van, sanyarú
világ van. S ma már valami szokatlan dolog a
donatió. Kiment a divatból. De maga szeretné
főléleszteni. No persze. Hja, csakhogy egy
kicsit nehezen megy. Mert honnan? Ma a csá-
szárnak is körül kell néznie, ha élni akar. Nem
úgy van, mint régen volt. (A császár mélyen
sohajtott s elmerült gondolataiba, aztán újra
fenhangon szötte észrevételeit.) Ma már a só
se olyan sós, mint azelőtt. Minden elromlott,
összszegusorodott. Könnyű volt az elődeimnek
dominiumokat ajándékozni, ámbár kár volt.

De ma már a forradalmak se érnek semmit,
haszon nélküli kellemetlenségek. Hiszen ért
engem, carissime, (nevetett föl a császár, mint-
egy előjáróban egy tréfás mondásának) nem
hoznak a konyhára semmit. Hajdan a Rákó-
cziai után egy tömeg uradalom maradt, könnyű
volt Leopoldusnak örömet csinálni másoknak.

De micsoda forradalmak vannak ma! (Fumi-
gative legyintett a kezével.) Nem valami kővér
falatok. Hiszen tudja, mire gondolok. A Marti-
novicsokra. Mert már csak az efajta szegény
ördögök acsarkodnak a trónus ellen s azoknak
legfeljebb a fejét lehet elvenni. Hát hiszen, a mi
illeti a nemességet, abban nem forog fenn ne-
hézség, de a másik, a falu... micsoda falut is
mondott?

— Akli.
— Hát van ilyen falu?
— Igen is, Ugocsa megyében.
— És hogy jutott eszébe?
— Mert, hogy a nevem az.
— Ohó! — nevetett fel a császár vidáman,

mint a kinek hirtelen valami kisegítő ötlete
támadt. — Előtte ez nem jögzim, carissime,
sőt ellenkezőleg. Én nem helyeslem a Napo-
leon verset előlrol olvasva, hanem csak hátul-
ról olvasva, következképp nem is honorálha-
tom a poéta nevet előlrol olvasva, hanem csak
hátulról.

Szikra, szikrák csal ki. A császár ötlete vil-
lámhirtelen ötletet gyújtott az Akli fejében is;
mély hódolattal hajtotta meg magát.

— Hát én nem bánom, felséges uram. Úgy

is jó. Vegyük hátulról a nevemet és a mit jelent, azt adja nekem felséged Akli község helyett.

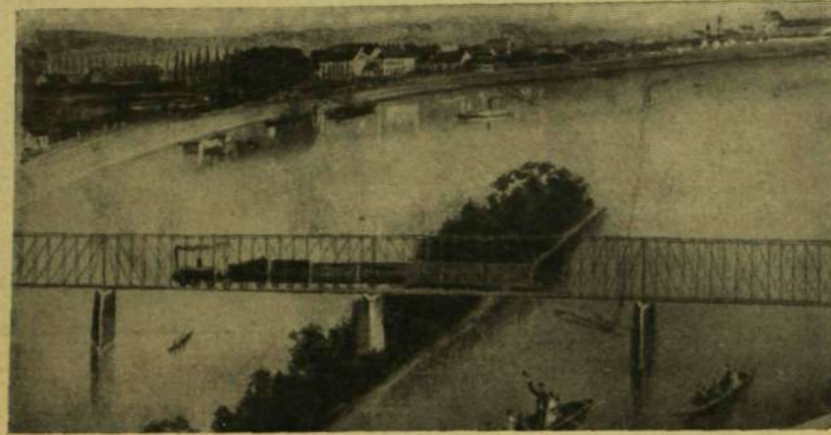
- Hogy érti azt?
- Hátulról Akli annyit tesz, mint Ilka.
- És mit tesz «Ilka»?

A HORVÁT ZAVARGÁSOK SZINHELYÉRŐL.

Levél Horvátországból.

A zord Karsztól le a kies Szerémségig a békétlenkedés zajos moraja zúg végig. Az izgatós tüze lángra lobbantotta a szenvedélyeket.

a tengerparti halászt a bródi iparossal és glögniczi földműveléssel. A zágrábi diákság tüntetését nyomon követte a zapresiczi lázadás, a susáki zavargás és a bródi ostrom. A tüntetések éle leginkább a magyar kir. államvasutak pályaudvarai ellen irányult. Pedig ép a zágrábiaknak lehetne legkisebb okuk ez ellen tüntetni. Mi-

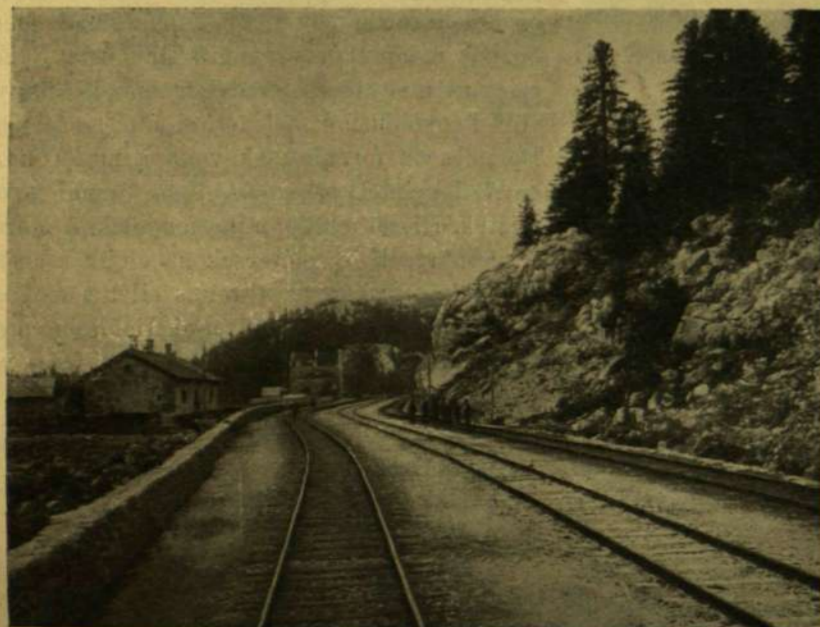
Bród.

Buccari.

Zágrávidéki népalakok.

Lokve vasúti állomás a Karszt-hegységben.

Susák a fiumei forgóhídtól nézve.

A HORVÁT ZAVARGÁSOK SZINHELYÉRŐL.

— Ilka magyarul annyi, mint Ilona, vagy Heléna.
— Ah!
Akli arca kigyúlt, szemei élénken csillogtak.
— Adja nekem császári felséged feleségül Kovács Ilkát.

(Folytatása következik.)

Reméljük, hogy nemcsak a karhatalom, hanem a jobb belátás és a még sokakban meglévő összetartozás érzete is hozzá fog járulni, hogy a társországokban a rend és közbéke mielőbb helyreálljon.

A tüntetések a horvát fővárosból indultak ki és gyorsan terjedtek el a vidéken. A hangzatos beszédek és az eszeveszett izgatós egyesítések

előtt ugyanis a magyar kir. államvasutak impozáns épülete felépült, Zágráb csak a déli vasút szegényes pályaudvarával rendelkezett. A 90-es évek elején épült palota körül különben egész városrészt is keletkezett, mely a modern Zágrábnak legszebb része.

A pályaudvar előtt elterülő Ferencz József-ternek egyik díszé a zágrábi vasúti üzemeltetés

új palotája, mely a legutóbbi zavargás tulajdonképeni és közvetlen indító oka volt. A háromemeletes épület igen szépen illeszkedik bele a nagyszabású tér képébe.

A horvát városokban hiába keresünk közös vonást. Milyen elütő pl. a Fiume hatása alatt álló modern Susák az olaszos jellegű Buccaritól vagy az osztrák határőrvidéki típusra épült Károlyvárostól és Bródtól! Ép így vagyunk a népjelleggel is. A zágrábi, fantasztikus

delemmel foglalkozva, meglehetősen jómódnak örvend. Nemzeti érzületük erős támaszszal bír a fiumei horvátoknál. Modernül épült helység, mely épületeinek díszességével és utcáinak tisztaságával és rendezettségével Fiumét is túlszárnyalja. A tüntetések a Jellasicsa-terén folytak le.

A Susáktól egy órányira fekvő kies Buccari lakosságát sem kímélték meg a felkorbácsolt politikai szenvedélyek. Az itteni tüntetések

góczpontja, Károlyváros. Régente tiszta katonahely volt és valószínűleg a benne levő sok kincstári épületnek köszönheti ma is, hogy nagy helyőrség és hadapródiskola van benne. Lakosainak nagy része iparral és földműveléssel, jelentékeny része pedig kereskedelemmel foglalkozik, a mit a város kedvező fekvése is elősegít. A hajózható Kulpán való forgalommal kívül jelentékeny vasúti forgalommal is bír, s a m. kir. államvasutak igazgatósága ezt méltá-

A magyar királyi államvasutak pályaháza.

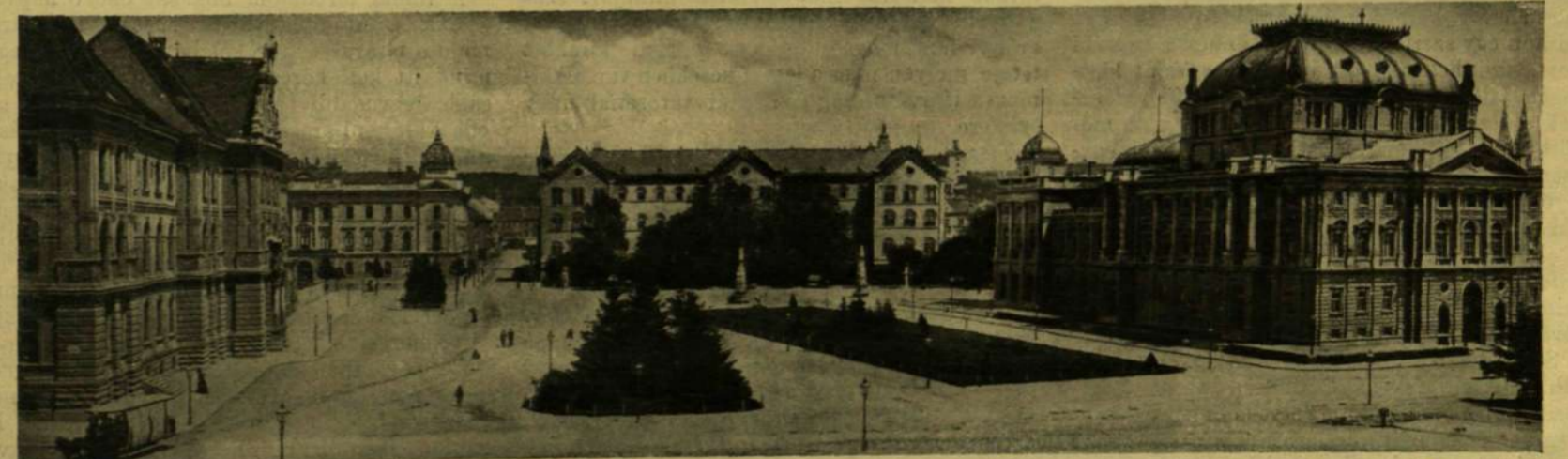
A főgimnázium.

A székesegyház.

Jellasics szobra.

Az ipariskola.

A Narodne Novine palotája.

Az egyetem.

A horvát nemzeti színház.

ZÁGRÁBI KÉPEK.

ideálok telt ifjúság mellé sorakozik a tengerparti és hegyvidéki lakosság, míg a jobb módú Szlavóniában a politikai kérdések inkább háttérbe szorulnak. Innen magyarítható az is, hogy míg Horvátországban a falu népe is részt vesz a politikai tüntetéseken, addig Szlavóniában csak a városokban, a hol kisebb-nagyobb nagyhorvát gyűlések vannak, fordulnak elő rendezvények.

Zágrábon kívül komoly tüntetések folytak le a Fiume melletti Susákon és Buccariban. Susák majdnem kizárólag horvát lakossága kereske-

azonban már némi gazdasági háttérrel is bír. A buccariaknak egész kincsek gyönyörű öblük; maga a hajdan virágzó város évről-évre hanyatlik. Valamikor Buccari volt az adriai forgalom egyik góczpontja. A vitorlás hajók háttérbe szorulásával azonban Buccari is hanyatlani kezdett. Ma a magyar gőzhajós vállalatok legtöbb tengerésze innen kerül ki. Buccari különben a fiumei kedvelt kiránduló helye és sok idegen is szokott itt nyaralni.

A tengerparti helységek típusát egészen elütő a volt horvátországi határőrvidék egyik

nyolva, nagyobb szabású és elegáns berendezésű új pályaudvarral ajándékozta meg a várost. A tüntetések egy része a Kulpa melletti nagy térségen, másik része pedig az új pályaudvar előtt folyt le.

A tüntetések a magyar államvasutak ellen valóságos ostrommá fajultak a különben oly csendes határmenti városban, Bród-ban. Bród vasútját és jelentékeny kereskedelmi forgalmát a bosnyák megszállásnak köszönheti. Azelőtt jelentéktelen helység volt, melynek összes közlekedése és forgalma a Száván bonyolódott le.

Az okkupáció alkalmából Bród vasutat kapott, mely különösen a bosnyák hálózat kiépítése által nyert jelentőséget. Azóta Bród a Kelet egyik kulcsává lőn. Bród középpontja az elég csinos Jellasics-tér. Itt vannak a város nagyobb üzletei és szállodái, közelében pedig szép park terül el. Bróddal szemben szintén sík lapályon, de azért festőien fekszik *Boszna-Bród*, az izlam első állomása, mely helységet a szlapon Bróddal vasúti hid — melyen különben gyalogjáró is van — köt össze.

Bródnak 1877-ben épült kis pályaudvara a várostól pár kilométernyire fekszik, a mely körülmény bizonyára hozzájárult ahhoz, hogy a tünemények — éjnek idején — könnyebben és biztosabban készíthették elő támadásukat.

Bródnak különben, mint legtöbb szlapon helységben, tekintélyes számú magyar elem is lakik, kikben a szorongatott vasutiak némi támaszt találtak.

A mesterségesen szított tűz már kialvó félben van és ha egy-egy parázs még fellobban is, biztosra vehető, hogy a zavargások, melyek a békés lakosságnak különben is mérhetetlen anyagi kárt okoztak, nemsokára egészen megfognak szűnni.

EGY NAPOM ZÁGRÁBBAN.

Úti karcolat.

A múlt nyáron egy kis dolgom akadt Zágrábban. Eleinte három napra tervezett zágrábi tartózkodásom egy napra szorult. Ottani ismerőseim szanaszét nyaraltak. Egynehányan köztük a plitvici tavak vadregényes magányát keresték föl, sokan lementek a tengerre, a szenvedélyes ellenzéki politikusok pedig átrándultak a stájerországi Rohics fürdőbe, hogy ott az örökifjú horvát „great old man”-el, Strozsmayer püspökkel, szídják a magyarokat és álmodozzanak egy kicsit az Adriától tán Boszporuszig és még azon túl is terjedő Nagy-Horvátországról.

Reggeli tíz óra felé járt már az idő, midőn Zágrába érkeztem.

Ha az utas elhagyta a magyar államvasutaknak Zágráb város délkeleti szélén fekvő pompás indóházát, meglepve áll meg az előtte elterülő város előtt. Mert Zágráb városba nem is utca, hanem egy pompás, hosszúka tér, azaz kilitás három tér vezet, környezve, vagy inkább övezve szép, kecses, egészen új, többnyire kétemeles, izléses módon épített palotákkal.

Először a Ferencz József-térre jutunk, mely egy kiszáritott kisebb sekély tó fűvel és fenyőfákkal borított medenczéjének tűnik föl. A város felőli végén van a képzőművészeti csarnok, s ezzel szemben Preradovics Péter tábornok, szerb születésű horvát költőnek álló emlékszóba, melyet szintén egy szerb ember, dr. Miletics, a zágrábi horvát színháznak volt intendánsa, saját költségén állított és odaajándékozta szülővárosának, Zágrábnak. A Preradovics-szóba háta mögött áll az egyetem vegytani intézetének egyszerű épülete, mely előtt Fernorknack Szent György szobra ékeskedik. E körül csoportosulnak az akadémiai térnek ritka szép díszbokrjai. A délszláv akadémia nem nagy, de csinos palotája a lombos Zrinyi-térre néz, mely minden nyári este kedvelt sétahelye a horvát főváros otthon nyaraló közönségének.

Szállodából mielőbb fel akartam jutni Zágráb magasan fekvő részébe, a Szent Márk-téren levő báni palotába. Át kellett haladnom Zágráb főterén, a Jellasics-piaczón, melyen Jellasics bán szobra emelkedik. Épen hetivásár lévén, a rendesnél nagyobb számmal csoportosultak a nagy lovasszobor körül, egyfelől a rövidárusok és a mesteremberek sátrai, más felől a gyümölcsös kofák állványai. A nagy piacz nyugati végén a falusi asszonyoknak tarka csoportja helyezkedett el, a kik itt a magyar gyolcsosok módjára házi iparuk különféle czikkeit kínálgatják fenhangan a hemzsegező vevőknek. A tág piacz ezen részén tanulmányozhatja az idegen leginkább a horvát népek eredeti módon himzgett viselését. A ruházatnak az alapja fehér színű posztó vagy vászon, a gazdag himzésre többnyire vörös pamutot használnak. Az asszonyok és leányok nem mondhatók valami kiváló szépeknél, de hófehér ruhájuk, a gondosan fésült és vékony „viticzék”-be (fürdőcsekbe)

Londoni fénykép után.

Dr. STEIN AURÉL.

kaczéran kötött hajuk, fedve a gyöngéden kötött ríktó vörös kendőcskével, igen tetszetős.

A nagy, négyszögletes, eddig még hiányosan kiépült Jelasics-térbe torkollik Zágráb főutcája, az Ilicza, mely elegáns boltjaival a mi Váci-utcánknak felel meg. E szép utcának a főterekolatát határozottan csúfítja az irgalmasok kórházának nagy, komor épülete, mely mellett a horvát első takarékpénztár díszes palotája is árnyéka szorult.

Elhaladva a görög keleti szerb hitközség nagy bérháza mellett, melyen a „Szerb bank”-nak cyrill betűkkel írott czégtáblája a zágrábi csőcseléknek a szerbek elleni tüntetések alkalmazásával vörös posztókép szolgált, jobbra bekanyarodtam egy kis zsák-utczába, melynek végén fekszik a zágrábi rövid síklő. Ez felvitt engem Zágráb hajdani felső várába, melynek délkeleti oldalát a Strozsmayer-sétány szegi. Innen szép kilátás van Zágráb mélyen fekvő részére, melyekből kiválnak az új színháznak, az egyetemnek, az ipariszkolának, főgimnáziumnak és reáliskolának többnyire új épületei. Innen látható a Száva folyó által locsolt környék, sőt derült időben a bosnyák hegyek és a magascsúcsú Pljesirica is meglátszanak.

A nyugatra vezető széles, de rövid Uri-utczán tovább haladva, már eleintén mindjárt szemembe tűnt a régi Szent-Márk templomnak aránytalan magas, tarka téglákkal kirakott teteje, melyen nem a legizlésesebben van alkalmazva Horvátország és Zágráb városának nagy cimere.

Zágrábnak itt a Márk-tér baloldali sarkán álló városháza oly igénytelen épület, hogy közönséges bérháznak tűnt volna föl, ha nem ásitózik előtte egy pár városi rendőr az osztrák rendőrökéhez hasonló csúcsos sisakkal fejkön és ha a ház bejáratánál nagy fekete táblákon nem függött volna egy csomó városnáci hirdetés.

A Márk-tér déli részén nagyon is szerény külsejű egyemeletes, régi módi ház előtt katonai őrsétált, kiszámított merev lépéseivel, azt jelezvén, hogy Horvátország kormányának feje, gróf Khuen-Héderváry Károly horvát bán jelenleg idehaza van.

A báni palota mellett levő hasonló szerény egyemeletes házában van a báni kormány „belügyi osztálya”, a hol nekem dolgom volt. Ezen ház előtt álldogált egy pár horvát tengerparti és likamegyei hatalmas természetű, de szegényesen öltözött parasztember, a kik tüskön-bokron át ide gyalogoltak, hogy bajaik orvoslását keressék a „fényes bán” színe előtt.

A báni kormány belügyi osztályából átmentem a Szent Márk-templom tornya áttellenében fekvő megyeházába, a hol a horvát országgyűlés egy tágas, de szerény külsejű teremben tartja ülését.

Innen a szomszédságban, a báni kormány vállas- és közoktatási osztályába siettem. Ennek

az épülete egyszerű környékétől gazdag művészi díszítésével üt el. A gyönyörű márványoszlopokon álló, kovácsolt vasból készült rácsos kerítés és az udvarban levő szép virágos kert kényelmes úrilakra emlékeztet. Ezen kis palota díszteremt a horvát festők jelesének művei díszítik.

A meteorológiai obszervatórium tornyán épen elsütötték a kis ágyút, jelezvén Zágráb lakosságának a pontos déli órát, midőn ismét visszasiettem a Strozsmayer-sétány nyugati részére, hogy onnét a sűrű gesztenyefák árnyékos lombjai alatt levő kis terraszról a déli nap meleg sugarái alatt ragyogni lássam Zágráb városának legkimagaslóbb és legszebb díszét, a kéttornyú hatalmas Szent István dómot. Ezen régi templomnak a tetejét, két tornyát és az egész homlokzatát Bolle, a horvát műipariskola érdemes igazgatója, a nagy földrengés után majdnem újjáépítette és tavaly fejezte be, felhasználván kiváltképen a két karsú torny díszítésénél a horvát és szerb népies ornamentikából a legesinosabb motívumokat, föléllétkívén ezzel a német gotikának merev vonalait, a keletnek élénken hajlított görbe vonalaival.

A hányszor csak megfordultam nyáron Zágrábban, nem mulasztottam el kirándulni a város nyugati hegyi környékére. A szép villákkal teleépített Joszipovác, a várost környező Szleme-hegység legelső oldalán kanyarodó Czmrok, a távolabb, a magas Szleme-hegyláncz aljában fekvő regényes Sesztine falucská gróf Kulmer impozáns kastélyával, a gyönyörű szőlővel sűrűn beültetett Szent Xavér-völgy és végre a messziről látható Mirogoj nevű szép hegyi temető nemcsak a zágrábiaknak, hanem az idegen látogatóknak is rendes kirándulási helyei. Mindezen szép helyeket most is egy kényelmes landauer-kocsin bejárva, az éjjeli fűmei gyorsvonattal visszatértem Budapestre.

Popovics Vászín István.

Dr. STEIN AURÉL BELSŐ-ÁZSIAI UTAZÁSA.

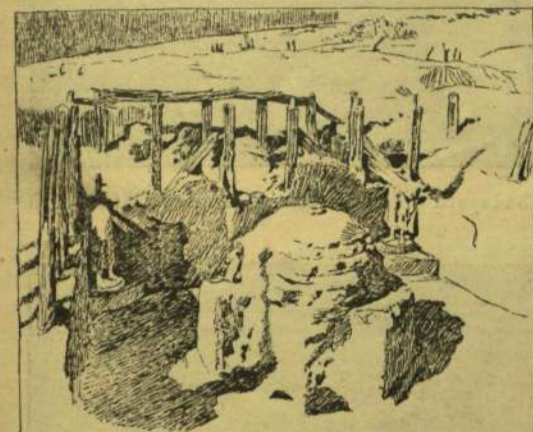
Belső-Ázsia magas hegyekkel környezett pusztáin valamikor olyan történelem folyt le, a melynek egyes mozgalmi messze kihatottak ezekről a rettenetes vidékekről, úgy keletre, a kínai birodalom felé, mint délre az indiai népek sűrűn lakott, nagyműveltségű területeire, de meg Európába is, a hol a leghatalmasabb történelmi események, a népvándorlás mozgalmi találják magyarázatukat azokban az eseményekben, a melyek itt, belső Ázsiában játszódottak le a végtelen pusztákon, az égbe nyúló havasok között.

A római birodalom bukását okozó népvándorlás, a hunok, avarok, később magyarok, majd a tatárok és törökök berontásainak rugóit mind itt kell keresnünk, a hol a legerősebb, legvadabb hánykolódásban, örökös ideoda való hullámzásban keveredtek egymással a legkülönbözőbb eredetű népfajok. Igaz ugyan, hogy a góthok és germánok vándorlásának is eféle belső-ázsiai hullám az ősoka, de ezek a népek sokkal hosszabb úton, sokkal több hányattatás közt jutottak mai helyükre, hogysem ázsiai eredetükre visszaemlékezhetnének. Annál érdekesebb azonban ezeket a mozgalmakat figyelemmel kísérnünk nekünk, magyaroknak, a kik közvetlenebb hatás alatt, gyorsabb mozgalmal bontakoztunk ki a belső-ázsiai népkavardás zürzavarából és jutottunk mai hazánkba. Igen régi már hazánkban az a törekvés, hogy ezt a vándorlást megvilágítsuk s hajdan abban nyilatkozott, hogy többen elindultak a magyarok visszamaradt törzseit, rokoniát felkutatni. Tudjuk, hogy ez a törekvés meddő volt, a mit ma könnyen meg is tudunk magyarázni. Hiszen a magyar név alatt beözönlött nép más eredetileg sem volt egységes faj, sőt valószínű, hogy bevándorlása nem is történt egyszerre, hanem fokozatosan.

Ma már nem is fajunk őseit keresi a tudomány Ázsiában, hanem a legfőbb őhajátása világot vetni az ott lakó népek eredetére, történelmére és viszontagságaira, a mit lehetetlen elérnünk a nélkül, hogy ne tanulmányoznánk az ott lakó mai népek etnográfáját, nyelvét és életmódját. De azonfelül tanulmányoznunk kell az ott fellelhető történelmi emlékeket is,

Homokkal eltemetett ház a Kr. u. II. századból a Takla-makán szélén.

Homokkal eltemetett templom czellájának romjai a Takla-makán homokisivatag szélén.

a melyek sokszor váratlanul fényesen megvilágítják a leghomályosabb kérdéseket. Ki ne ismerné el a mezopotámiai ősrégi romok archaeologiai leleteinek mondhatatlan fontosságát a történelemre nézve?

A régi szumirok, khaldeusok, asszirok és babilonai történelmet egyszerre fényesen megvilágították az ott talált ékirások s ezzel a történelemnek egyik fontos fejezete kivetkőzött a mondák homályából s hatalmasan megdőlvülve, tudományos alapon épült fel.

Épen ilyen nagy jelentőségük lehet azoknak a romoknak is, a melyeket *Hedin Sven* a Takla-makán homokisivatagban fedezett fel. A romok alapos áttanulmányozása előtt fogalmunk sem lehetett azoknak jelentőségéről s azért valószínűleg izgatottan várta minden hozzáértő történetbúvár, hogy mi fog kikerülni az alól a szörnyű homok alól, a mit *Hedin Sven* olyan megkapóan ír le ázsiai utazásáról szóló munkájában.

A tibetiek nyelvének megismerése *Kőrösi Csoma* Sándor nevéhez fűződik; a török-tatár népek nyelvének és egyháshoz, meg hozzánk, magyarokhoz való etnikus viszonyának felderítése első sorban *Vámbéry Armin* érdeme; a magas puszták keleti, Khina felé lejtős hegyvidékeinek geográfai megismerése a *Szechenyi*-expedíció elévülhetetlen érdeme; a származata síkságon s azért szibériai alföldi erdőben lakó népek ősfogalkozásainak megismertetését és a magyar dolgokkal való összekapcsolását *Jankó János* kezdte meg s bizonyára még sokkal jobban fel is deríti, ha meg nem akadályozza ebben korai halála. Nem rég jött haza *Almásy György*, tele értékes megfigyelésekkel, lelkesültséggel s úgy halljuk, hogy áldozatkészséggel új expedíciót indít talán a jövő évre azokra a vidékekre, a hol a minket érdeklő történelmi események lejátszódtak.

Igazán alapos tudományos készültséggel, az indiai kormány megbízatásából indult útnak dr. *Stein Aurél* hazánkba, Kaszmirból, keresztül Pamiron, arra a helyre, a hol *Hedin Sven* találta ezeket a romokat Kelet-Turkesztánban. A hegyeken keresztül való vándorlása szintén nagybecsű a tudományra nézve, mert becses mérésekkel gazdagította ennek a nehezen hozzáférhető vidéknek topográfai ismeretét. Nagy darab fehér, ismeretlen földet tárta fel Tibet éjszaki határán is térképeinkről, mert pontos mérésekkel rajzolta meg a Jurum-kas folyó vizvidékét, körülbelül akkora területet, mint két magyar vármegyét.

De ez csak mellékes dolog az ő utazásában. Legfontosabb eredményeit a romok közt való ásások szolgáltatták Khotan város körül. A hol hosszú gyöngyfűzér alakjában bukkannak

ki a finom homok alól ezek a régen elhagyott emberi lakóhelyek.

Hedin Sven azt hitte, hogy a folyók helyváltoztatása és a futóhomok előrenyomulása pusztította el ezeket a telepeket. *Stein* sokkal behatóbb vizsgálatai azt mondják, hogy nem ilyen katasztrófászerű természetűenemények az okai annak, hogy a helységek földmívelő népei lassankint odahagyták régi lakóhelyeiket, hanem csakis az, hogy a kínai kormány hatalmának hanyatlásával úgy Kr. u. a harmadik, némely helyeken a nyolczadik században elhanyagolták az öntöző műveket. Ezeken a vidékeken a földmívelés csakis mesterséges öntöző művekkel lehetséges. Ha ezek elpusztulnak, akkor vége a földmívelésnek s ezzel a helyek lakhatatlanná válnak. Körülbelül épen ilyenek a viszonyok mindenütt, a hol Belső-Ázsiában sűrűn lakik a népesség. Mindenütt az öntözések azok, a melyek óriási területeket tesznek lakhatóvá. Még Mezopotámiában, sőt Afrikában is így volt, a hol Pentapolis, a hatalmas öt görög szövetséges város állott s ma csak a napégette romok merednek elő a homok alól.

Rendkívül fontos dolog ez! Ha háborús körülmények között, vagy züllött közigazgatás rovására az öntöző művek mesterséges, sokszor valóban művészi hálózata tönkre megy, a sűrű lakosság kenyer nélkül marad. Ilyenkor aztán felkerekedik és odább áll, új helyet keresve, a melyet esetleg erőszakkal szerez meg. Ezzel megvan az első lépés a kavarodásra. Az eredetileg békés földmívelő nép vándorbotot vesz a kezébe s félelmes rajkét lepi el más népek lakóhelyét, esetleg kiszorítja azokat helyükből. A hullám mind nagyobb arányokat ölt, bevonatnak a nomádok s végre határozott irányt véve, a környező művelt területek felé gördül. Khina határáról visszaverte a sokat gúnyolt nagy fal, Indiától elzárta a Föld legmagasabb hegylánczai; legkönyebben nyílt az út Európa felé, a hol a gigárduló hullám majd az Atlanti-óceán partjain, majd Chalonsnál, majd Merseburg és Angsburg alatt, majd a Johanniták várain és utoljára Eger várán és Bécs kapuin tört meg.

Rendkívül nagybecsűek s ritka alaposágúak *Stein Aurél* megfigyelései ezen a téren. A kelet-turkesztáni medenczében lakó népek történetét ugyan a kínai történetírók meglehetősen részletezőleg ismertetik, de ők leginkább csak a kínaiakkal történt mozgalmakról vettek tudomást, hisz ezek a népek a kínaiakkal szemben csak barbárok voltak! Annál nagyobb, majdnem megbecsülhetetlen értékűek ezek a felfedezések s azért mindnyájan büszkéek lehetünk arra, hogy Ázsia ismerete megint egy magyar kutató munkálkodása folytán ment egy lépéssel előre s ismét szaporodott az Ázsia-kutató magyar tudósok díszes névsora *Stein Aurél* nevével.

Dr. Cholnoky Jenő.

EGYVELEG.

* Édes vízi forrás a tengerben. A Persa-öbölben fekvő Bahrein-szigeten sehol sincs víz s mégis meglehetősen nagy ott a lakosság száma. S épen az a legkülönösebb, hogy mikép jutnak ezen emberek ivóvízhez, mely az ott folyton uralkodó iszonyú hőség miatt kétszeresen is nélkülözhetetlen. A szigettől másfél kilométernyi távolságban édes vízi forrás buzog fel a tengerben, mintegy 60 méternyi mélységben s innen hozzák fel az iható vizet. Gyakorlott búvárai vannak, a kik egyebet sem csinálnak, mint vizet hordanak fel a mélységből, csónakra rakják s a szigetre szállítják. A merítés pedig úgy történik, hogy a búvárok nagy üres bronzsarkokat visznek magukkal, a zsákok száját az erősen bugyogó forrásra tesszik s így olyan módon megteelik a zsák édes vízzel, hogy nem keveredhet köze a tenger vize. Mikor a zsák megtelt, erősen bekötik a száját s így a pompás friss vizet a felszínre juttatják.

* Az amerikai déli Pacific vasút-társulat, mely Amerika legnagyobb és leghosszabb vasúti vonalát bírja, valamennyi mozdonyát petróleummal való fűtésre rendezteté be. Példáját valószínűleg a többi amerikai vasúttal is követni fogják. Az újítás fontossága abban rejlik, hogy a petróleum, mint tüzelőszert nagyobb hőséget fejt ki, a mellett pedig olcsóbb, mint a kőszén, melynek termelési költségeit a naponta emelkedő napszám nagyon szorítja.

* A kávé mint a részegeskedés ellenszere. Egy utazó azt a tapasztalatot tette, hogy azoknál a népeknél, melyek kávéval élnek, igen ritka a részegeskedés. Braziliában például, a hol a kávé nagy mennyiségben terem és a lakosság napjában többször is iszik kávé, az alkoholizmus igen ritka. És ez nem csupán a benszülötteken észlelhető, hanem az idegenen is, a kik ott megtelepszik, — ha az előtt hódolt is a szeszese italok élvezetének, mikor hozzá szokik a kávéiváshoz, lassanként felhagy vele.

* Sajátos betegségek. *Edwards Emilia* egy cincinnatii hölgy 37 éves kora óta akarata ellenére csakis énekelve képes beszélni. A hozzá intézett kérdésekre énekelve felel, kívánságait, parancsait énekelve fejezi ki s ha valami bánja, vagy bosszantja, felindulását szintén énekelve jelezi. Jelenleg egy híres ideggyógykezelés alatt áll.

* Különös divat. New-Yorkban kedvencez kutyák és ölebek számára újabban borjúbőr cipőket készítenek. Egy pár cipő ára 25 korona. Ennél sokkal drágábbak a finom bőrből készült gummi talppal ellátott cipők. A különös divat Franciaországból került Amerikába, hol azt a minden szélsőségre hajlandó divatvilág rögtön felkapta.

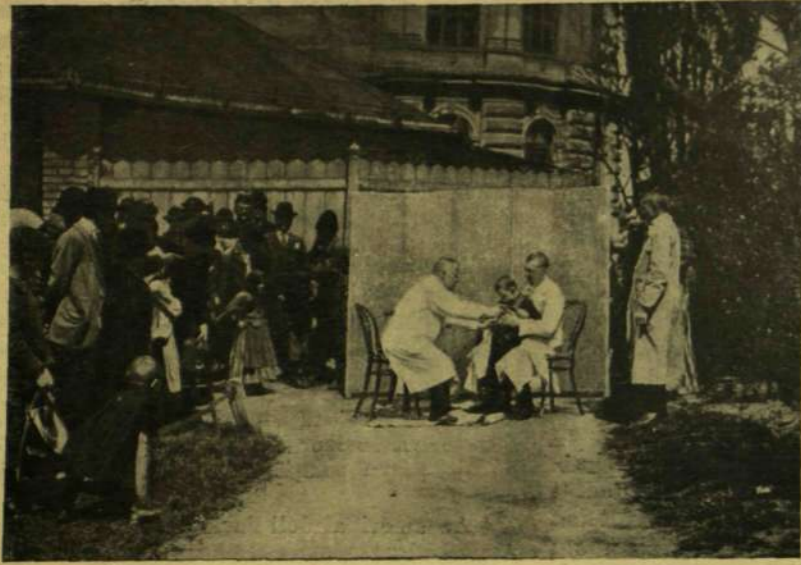
* A szent-pétervári meggyelet tagjai arra kötelezték magukat, hogy csak oly férfiakhoz mennek nőül, kik becsületileg fogadják, hogy szemiféle szeszese italt nem isznak. A hölgyek ezzel az oroszországban mindinkább elterjedő iszákosságnak akarnak gátat vetni.

* Patkányok. London városának hatósága a rendszeresen alkalmazott patkányfogóknak minden egyes patkányért 30 fillért fizet. Eleven patkányok darabjáért 60 fillért adnak. Egy tuczt patkánybőrt a londoni keztvűsök két koronáért vesznek meg.

Muztagh-ata csúcsa Pamirban, Karakulból tekintve.

Dr. STEIN AURÉL BELSŐ-ÁZSIAI UTAZÁSÁBÓL.

Vesztség elleni védőtás a budapesti Pasteur-intézetben.

A szövettani dolgozó-terem a budapesti egyetem I. számú bonczati intézetében.

Beteg-felvétel.

Járó betegek kezelése.

A nagy műtő-terem.

Egy kifélezett kar visszahelyezése.

Röntgenezés alkalmazása.

Narkózis.

KÉPEK A BUDAPESTI ORVOSI EGYETEMRŐL. (A hat utolsó kép a II. számú sebészeti intézetből való.) Az Uránia tudományos színház, az orvos régen és most című darabjából.

AZ ORVOS RÉGEN ÉS MOST.

Részletek dr. Háberfeld Emilnek az «Uránia» tudományos színházban előadott tanulmányából.

Az orvosi tudomány, mely különösen érdekelhet mindenkit, hiszen tárgya maga az ember, többé-kevésbé ismeretlen volt mindenkör az avatatlan előtt. S ha a beteg orvosa iránti bizalmatlanságból, vagy kíváncsi tudásvágytól ösztönözve átlapozott is egy orvosi tárgyú könyvet, nagyon keveset érthetett meg belőle, mert irodalmunkban nem igen vannak népszerűen, de a mellett szakavatott tollal megírt orvosi művek.

A laikusnak most alkalma nyílik megismerni az orvosi tudományra vonatkozó tudnivalókat abból a tanulmányból, mely az Uránia színház legutóbbi bemutató előadásán, érdekes képek kíséretében került a közönség elé. A tanulmány szerzőjének, dr. Háberfeld Emilnek munkája megérdemelt elismeréssel találkozott, mert sok tekintetben hézagpótlónak tekinthető.

Az orvoslás fejlődésének jelentős mozzanatai tárulnak elénk a mű első részében.

A tanulságos vetített és mozgó képek hosszú sorozata teszi szemléltetővé az egészségügynek fokozatos emelkedését, kezdve az évezredekre visszamenő múlt emlékeitől napjainkig, a fáradhatatlan búvárkodást, mely a vegykonyhában és a szabad természetben egyaránt folyik a szenvedő emberiség javára.

Már a régi egyiptomi, görög és római világ klasszikai műveltségével lépést tart az orvosi tudomány is és látjuk azt a szoros kapcsolatot, mely egy nép műveltsége és orvostudománya között van. Az egyes nemzetek fénykora mindig egybeesik a tudomány nagy hőseinek munkásságával. Az orvoslás művészete is már régente jelentékeny szerepre jutott, de virágzásai korszakai után művelődési, vallási és szociális okok folytán gyakran hanyatlásnak indult.

A természeti alapon álló orvoslást a misticizmus, a babona, később a csillagászat és alchymisták titkos tanainak apostolai vezették a tévedések ösvényére s a reális orvosi tanok helyét a középkori kuruzslás foglalta el.

Részletes képet nyerünk ez előadásból a középkori nagy járványok pusztításairól. Oly betegségek képei jelennek meg előttünk, melyek ma már csak történelmi emlékek, de egykor rémei voltak az emberiségnek. Az a furcsa betegség, mely azt, a kit meglepett, tánczolásra, vad ugrándozásra kényszerítette mindaddig, míg kimerülve össze nem rogyott: a táncz-kór, mely a XIII. századtól egészen a XVII. század végeig gyakran szedte áldozatait, ma már feledésbe merült. S épen, midőn a tanulmány keretében felelevenednek ennek az elmúlt járványnak megörökített érdekes jelenetei, jön az a hír Amerikából, hogy ott napjainkban ismételtén kitért a táncz-kór és járványszerűleg dühög a naptha-források mentén.

De nemcsak hibái és naiv téveszméi voltak a letűnt idők orvosi tudományának, hanem jelentős felfedezésekben is bővelkedett. A boncztan, a klinikai oktatás és a sebeszet fejlődésének, tanulságos és érdekes részleteinek, a himlőoltás felfedezésének és más régebbi vívmányoknak bemutatása igazolja ezt.

A második rész az orvosi tudományok a festőművészetben való szerepéről szól. A régi és modern mesterek műremekeinek hosszú sora vonul el a néző előtt, bemutatva az orvosi tudományok azon motívumait, melyek nagy művészek, mint Lippi, Rubens, Jordaens, Rafael, Holbein, Dürer, Rembrandt, Jan Steen, Van der Neer, az újabbak közül Lhermitte, Vautier, Broillet, Echter és sok más számszámra tárgyul szolgáltak.

A festményeken a járványok megrázó illusztrációi váltakoznak kellemes és megnyugtató epizódokkal.

Hozzánk legközelebb áll az orvostudomány mai korbeli állásának bemutatása. Tudományos eredményekben is leghatásosabb a modern vívmányok kora; bekövetkezett a régi tévtanok, a múlt hibáinak kiirtása s testet öltött a modern tudományos orvosi tan fogalma, a természet örökkön igaz törvényeire alapítva.

Az anatómiának, valamint mellékágának, a szövettannak hatalmas fellendülése ismertté tette a test szerkezetét s a mikroszkóppal a test legfinomabb részletei is hozzáférhetőek lettek.

A boncztan az alapja minden orvosi tudásnak s ennek haladása magával hozta a többi szakma tökéletesbedését és egy új tudomány-ág, a bakteriologia hódít tért, mely beláthatatlan fontossággal bír a gyógyító módokra.

További lépés a haladás útján, melyre a bakteriologia nyomán jutott az orvostudomány: a serumterápia, vagyis a vérsavóval való gyógyítás és a

A KIRÁLY JÓZSEF ÁGOST FŐHERCEGGEL A VÉRMEZŐI KATONAI SZEMLÉRE MEGY.

A KIRÁLY ELTÁVOZÁSA A MÜCSARNOKBÓL (MÁJUS 16-ÁN).

védőtások. Ennek egyik alakja a vesztség elleni védőtás, melyet veszített állatok marása ellen eszköznek nálunk, a budapesti Hőgyes-féle Pasteur intézetben is.

A boncztan fejlődésével és az alapismeretek bővülésével együtt halad és magas színvonalra jut a sebeszet is.

Ennek fellendülése három nagy vívmánnyal van kapcsolatban. Az első az érzéstelenség előidézése a narkózis útján. Mily nagy jótéteménye ez a szenvedőknek; mennyire megnyugtató a betegre annak tudata, hogy nem kell éreznie azt a fájdalmat, melylyel a gyógyulását meghozó műtét jár!

A másik fontos vívmány az antiseptikus, vagyis fertőtlen sebeszet, melynek felfedezésére Lord Lister, az angol király orvosa, Semmelweis Ignác hazánkban nyomán jutott. Ő tőle ered az az elv, hogy minden sebészi beavatkozásnál, műtétnél az eszményi tisztaságra való törekvés a legfontosabb tényező. S ettől kezdve az oly rettegett és veszedelmes sebláz a múlt időkbe tartozó, historiai momentummá lett a tisztán dolgozó sebeszet előtt.

Az antiseptikus sebeszethez csatlakozik az Es-march által ajánlott vértelenítő eljárás. Ez a műtéttel járó vérvészesítést a legeszkélyebbre csökkenti.

Korunk egyik legszenzációsabb felfedezése, a Röntgen által kimutatott X-sugarak is a sebeszetben jutnak felhasználásra, mint a betegvizsgáló módszereknek kitűnő segédeszköze.

Valóban elmondhatjuk, hogy Prometheusz igyekezete megvalósult. A tudomány elcsajfította a villamoságban az égi szikrát is és sokoldalúlag használja fel a szenvedő emberek javára.

TÁVIRATI HÁLÓZAT A FÖLD KÖRÜL.

A múlt év október vége nevezetes időpont a tengeralatti táviratozás történetében: ekkor töltötték ki az utolsó hégzagot, a mely a földet körülvevő távirati hálózatban még megvolt, vagyis azóta az egész föld sehol meg nem szakadó távirati vezetékkel van, mintegy övvel körülveve. A most befejezett utolsó darab Ausztrália s az Éjszak-Amerika keleti partja mellett fekvő Vancouver-szigete közt van s egyúttal, 5698 kilométer hosszú lévén, a leghosszabb tengeralatti táviróvezeték. Hat éve kezdte el lerakni a hozzá való kábelt egy állami felügyelet alatt álló angol társaság.

Előzetesen természetesen alaposan megvizsgálták a tenger fenekét az egész vonalon s e közben nagy akadályra találtak Ausztrália és Norfolk-szigete közt, egy a tenger alatt elhúzódó hegyláncban. A magasság-különbség e hegység s a tenger fenék többi része közt (átlag 4000 zsinór) nem kevesebb, mint 2000 zsinórhossz. Egy zsinórhossz körülbelül 1²⁰⁰ métert tesz ki. Ez pedig nagy akadály, a mint a következőkből is kitészik.

A tengerfenék egyenetlenségei miatt rendszeren 10 százalékkal több kábelt bocsátanak le, mint a mennyit egyenes fenék mellett kellene. Ha tengeralatti hegyekre találnak, ez a többlet nem elegendő arra, hogy a kábel mindenütt a fenéken nyugodjék, tehát igen sokkal többet kell lebecsátani, hacsak a tengeralatti magaslatot meg nem kerülük. Ha a kábel nem a fenéken nyugodnék, hanem szabadon függne a vízben két magaslat közt, saját súlyánál fogva elszakadna 5-7 kilométer hosszúságban. A Csendes-tengerben most fölfedezett hegységét «Britannia Mountains»-nek nevezték el.

Mennél mélyebben fekszik a kábel, annál nagyobb biztonságban van, mert ott nem háborgatják a tenger áramlatai, nem sérthetik meg a hajók vasmacskái s egyéb tengeralatti ártalmaktól is kevésbé kell félni. Sekély vízben könnyen törtenek fenék-csuszamlások s vulkánok és meleg források is ártalmára lehetnek a kábelnek. Rendes körülmények közt tehát a mély tengerben levő kábel van legjobban védve s ezért itt könnyebb kábelt is használniak.

A fentebb említett táviróvezetékét csaknem az egész vonalon két hajó, az «Anglia» és a «Colonia» rakta le.

Az emléktábla.

Dusky András fényképe

A DEÁK FERENCZ ÉS VÖRÖSMARTY MIHÁLY LÁTOGATÁSA EMLÉKÉRE EMLÉKTÁBLÁVAL MEGJELÖLT HÁZ ÉS KÖRNYEZETE A KOLOZSVÁRI MÁTYÁS-TÉREN.

DEÁK ÉS VÖRÖSMARTY EMLÉKE KOLOZSVÁRTT.

Vasárnap, május 17-ikén Kolozsvárt emléktáblát lepleztek le azon a Mátyás-téri házon, melyben 1845 május 16-ikán az Erdélyben utazott Deák Ferencz és Vörösmarty Mihály megszálltak, mint gróf Kemény Samunak, az akkori ellenzék egyik kiváló tagjának, a ház tulajdonosának vendége. Utazásuk főcélja az volt, hogy meglátogassák Zsibón báró Wesseleány Miklóst, innen rándultak át az erdélyi politikai mozgalmak központjába, Kolozsvárra. A háza két nagy férfiának tiszteletére akkor a Kemény grófi család Mária Terézia korában épült egyemeletes palotájában összegyűltek az erdélyi liberális politikusok és írók, a kolozsvári három főiskola ifjúsága pedig faklyás-zenét adott. A tisztelgést Deák Ferencz köszönte meg s mert az ünneplők Vörösmartyt is hallani kívánták, ő is mondott — bár nem volt szónok — néhány köszönő szót. Ez esemény ötvennyolcadik évfordulója volt most.

Az emléktáblát a házra, mely jelenleg gróf Zichy Istvánné tulajdona, az erdélyi irodalmi társaság kezdeményezésére készítették, leplezésére nagy és lelkes közönség gyűlt össze a fellobogozott Mátyás-téren. A kolozsvári honvédek zenekar az ünneplés elején a Himnusz, végén a Rákóczi-indulót játszotta; leplezési beszédet Versényi György, az ismert költő mondott, Tompa Kálmán színész Vörösmarty „Haza-szeretet” című költeményét szavalta. Az emléktáblát Szamosy János, az erdélyi irodalmi társaság alelnöke adta át a város gondozásába, a mit Szucsina Géza polgármester ígért meg, diesöitve Deák és Vörösmarty emlékezetét.

Az emléktáblán a következő felirat olvasható:

Ennek a háznak erkélyéről szólott DEÁK FERENCZ ÉS VÖRÖSMARTY MIHÁLY a faklyásmenetben tisztelgő ifjúsághoz 1845 május 16-án.

Megjelölte az ERDÉLYI IRODALMI TÁRSASÁG kegyelele 1903 május 17-én.

A SZEGEDI ÚJ ZSINAGÓGA.

Szegeden május 19-én avatták föl az új zsinagógát, mely ez idő szerint az ország egyik legszebb és legnagyobb zsinagógája. Baumhorn Lipót budapesti műépítész az építője, ki eltért attól a hagyományos felfogástól, hogy a templomok belseje homályos legyen. Itt a hatalmas kupola nagy ablakából fény és világosság árad. A kupola magassága 48 és fél méter. A 600.000 koronába került imaházban minden legkisebb részét a hazai ipar állította elő. Az épület messze kimagasló a város házai közül és már távolról látható.

A felavatásra meghívták Wlassics Gyula köz-

oktatásügyi minisztert is, a ki azonban Löw Immanuel főrabbihoz intézett levelében tudatta, hogy elfoglaltsága miatt nem lehet jelen. A miniszter levelében arról is megemlékezett, hogy a szegedi izr. hitközség volt az első, a hol magyar nyelvű isteni tiszteletet tartottak s meg van győződve, hogy az új hajlékban a hitbiztonság mellett a hazafias eszméket is mindig ápolni fogják. Az ünneplés, melyen a minisztert Kállay Albert főispán képviselte, a zárkó elhelyezésével kezdődött. Jelen volt a városi hatóság is. A zárkóba a Löw főrabbi által szerkesztett okiratot helyezték. A zsinagógából a hitközség új palotájába mentek közgyűlésre s ott leleplezték Rósa Iszák hitközségi elnök arcképét, ki megindultan köszönte meg a kitüntetés s átnyújtotta a templom építőjének, Baumhornnak a hitközség ajándékát, egy arany gyűrűt, a templom domborművű képével. Erre lakoma volt. A felavatás alkalmából szépen kiállított füzetet is adtak ki, mely ismerteti a templomépítés történetét s számos képen bemutatja az épület különböző részleteit.

A POSTA- ÉS TÁVIRDATISZTIVISELŐK SPORTEGYESÜLETÉNEK ZÁSLÓAVATÁSI ÜNNEPELJE.

A budapesti posta- és távirdatisztviselek, a mellett, hogy pontosan teljesítik hivatali kötelességeiket s szép hirtetve szereztek a magyar postának és távirdatnak mindenfelé, több virágzó társadalmi egyesületet tartanak fenn. Van betegsegélyező-, ének- és zene-egyletük, önképzésre szolgáló szakegyletük s mintegy három év előtt sportegyletet is alapítottak. Ez utóbbi egyesület fennállása rövid ideje alatt szép lendületnek indult s többször sikerrel vett részt különböző sportversenyeken. Mivel ily versenyeken való nyilvános szereplése mind gyakoribb lett, szükségét érezték, hogy egyesületi zászlóra tegyenek szert. A zászlót közadakozásból szereztek s május 3-ikán ünnepélyesen felszentelték, országos torna- és football-verseny keretében. A margitszigeti sporttelepen tartott ünnepélyről, melynek sikeréről már röviden megemlékeztünk, mai számunkban két képet mutatunk be, melyek egyikén, a csoportképen láthatók a posta- és távirdatintézetnek az ünnepélyen jelenvolt vezérferfiak, élükön dr. Henyey Vilmos sportegyesületi elnökkel, és a verseny résztvevői; míg a másik képünk egy érdekes tornagyakorlatot mutat be.

A SZALONIKAI BOMBA-MERÉNYLETEK.

A macedóniai forrongás legnyugtalanítóbb eseményei közé tartoztak azok a bombamerényletek, melyeket a forradalmi bizottság emberei április 28-ikán és 29-ikén követtek el Szalonikában.

Az első merénylet a „Compagnie des Messageries maritimes” nevű francia társaság „Guadalquivir” nevű gőzhajóját pusztította el április 28-ikán. Másnap este még borzalmasabb események tör-

téntek. Mikor besötétedett, a merénylők a gázlám-pákat mindenütt eloltották és sötétségbe merült az egész város. Csakhamar rövid időközökben egész sereg robbanás zaja hallatszott többfelől, különösen az európai negyed és a kikötő irányából. A városban nagy volt a rémület. Három-négy emberből álló csoportok vágattak kocsikban az előre megjelölt épületek felé, dinamitbombákat robbantva fel, előre megállapított terv szerint. Főképp az európaiak által látogatott helyiségek és intézetek voltak a merénylők célpontjai. Legnagyobb kárt az otomán bank épületében okozták. Előbb az épület kertjébe vetettek a merénylők néhány bombát, azután felrobbantották a föld alatt ácsot aknát. A banképület nagy része a robbanástól és a merénylők által okozott tűzfőt elpusztult, a tisztviselőknek nem esett bajuk, mert előre értesítették őket a merénylők. Nem esett kár a pánzélszobákban sem. A következő napokon a bank tisztviselői az épület kertjében, szabad ég alatt végezték hivatalos dolgaikat.

A lakosság rémülete, csak másnap reggel csillapodott némileg. A török rendőrség és katonaság nagy eréllyel üldözte a merénylőket s még az nap sokat elfogott közülük, néhányat üldözés közben megölt, néhányan pedig öngyilkosok lettek.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Nero anyja. Tardos (Krenner) Viktor ily című öt felvonásos tragédiája a színpadi előadást megelőzve, megjelent könyv alakban. A darabról irodalmi körökben már régebbi idő óta sokat beszéltek; többen, a kik kéziratról ismerték, nagy dicsőrért irtak róla, mint új és nem mindennapi tehetség alkotásáról. Előadásra csak most kerülhetett a Nemzeti Színházban s hatását minden esetre a színpadi előadás dönti el, melyről közelebb meg fogunk emlékezni. Az iránta nyilvánult előleges érdeklődés, mint a darab olvasásából meg lehet győződni, nem volt alaptalan. A szerző, a ki eddig mint festőművész tette főleg több fresko-festményével nevének ismertté, Shakspeare római tragédiáit választotta mintául. Néhány széles vonással jól megismerjük Nero korának erkölcsi romlottságát s az alakok jellemzésében kiváló erőnek adja jeleit. Nero minden erkölcsi alap nélküli, garázda, gyáva s mások kezében bábként hajlongó jelleme, Seneca bölcselkedése, mely ismeri a jót és mégis a rosszat szolgálja, a főhős, Agrippina féltelen szenvedélye, uralkodási vágya, ravaszága határozottan érdekesen van jellemezve. A nyelv, mely legjobban mutatja Shakspeare hatását, valóban drámai; van benne tömör erő, a nagy indulatok kifejezésére alkalmas szárnnyalás. A könyv ára 2 korona 40 fillér. Mutatványul az első felvonásból közöljük azt a részt, melyben Nero anyja, Agrippina elmondja fiának, hogy ő ölte meg férjét Claudius császárt:

Oh, Nero — Nero, fiam,
Meggyilkolám nagybátyám' s férjemet...

NERO.

Nagy tettet végeztél, de szinte bűn
Ilyet köszönni... Mégis — köszönöm.

AGRIPPINA. (Féltve.)

Nagyon hideg! (Fenn.) Ez hát a köszönet?
Ezért vértetted lábaim, körmeim
A lehetetlen éles szirtfokán?
S legyőztem azt, mitől borzadt a lelkem?
Oh, istenek! Törvényt ezért szegtek?
Ezért fertőztem véremet rokonnal?
Fiam... ezért — nem mondom; ámde mégis
Halljad, mit szenvedék a tett előtt.
Álmatlanul mit buzdog kieszelttem,
Álmatlan éjjel elvettem megint.
És éjek éjjelében háborultam
Láttam magam megtenni tettemet.
Félttem magamtól, s nem mérk szikoltni;
Örgöngve szórtam hamvat fürtemre,
Hajam zilálva, rágya ágyamat.
Megbántam forrón, mit meg sem tevék.
S ha szolgálóm reggel ágyvetéskor,
Élmebe tartva nedves vánkosságot,
Részvétellel kérdék könnyeim okát:
Nevetve mondtám, szomjuság gyötört,
S ügyetlenül kiöntém a vizet.
(Feláll s lenyomja Nerót Claudius urnája elé.)

Oh, istenek! Ó nem hibás, csak én!
Oh, rajtam álljatok kemény boszút!
De őt kimélje Zeus ostora!
Ó nem hibás, csak én; de — szeretetből.
(Letérdel Nero mellé és átöleli Nerót karjaival.)

Viselem én most, érjen bármi sors;
Borítson el fékely, hulló hajam
Rutítson el, legyen bár tarfejű,
A csúfság üljön diadalt felettem
S eszem vegyék rossz tettek fűrtái:
Viselem én... viselem én...

Magyarország madarai. Irta dr. Madarász Gyula. A könyv szerzője azt a célt tűzte maga elé, hogy egyrészt kimutassa: mely fajú madarak fordulnak elő Magyarországon, másrészt hogy az egyes fajok földrajzi elterjedésének általános vázlatát mellett, azoknak hazánk területén való előfordulási módjait is feltűntesse, végül pedig, hogy a hazai madárvilág megismerésére vezérfontos nyújtson. Ez a munka annál nagyobb nehézségekbe ütközött, mert eddig Magyarország madárvilágáról hasonló irányú munka még nem volt s a szerzőnek az elszórt irodalmi adatok kivül három nagyszabású hazai gyűjteményt kellett nagy fáradsággal átvizsgálania. Így és saját sok évi megfigyelésének segítségével sikerült a nagy művet összeállítani. Jelenleg a magyar birodalom területén 87 faj állandó madarat ismerünk, itt fészkelő költöző madár van 151 faj, az átvonulók száma 56, téli vendég 24 és rendkívüli 46 faj. Ezeket ismerteti részletesen a könyv, még pedig oly módon, hogy a közlött táblázatok segítségével a kevésbé szakavatott ornithologus is könnyű szerrel és biztosan meghatározhat minden hazai madarat. A 666 oldalra terjedő könyv 170 eredeti magyaros rajzot és kilencz színes kép-táblát is közöl. Az irodalmunkban hézagot pótló becses munkát a Magyar Nemzeti Múzeum adta ki; ára 40 korona.

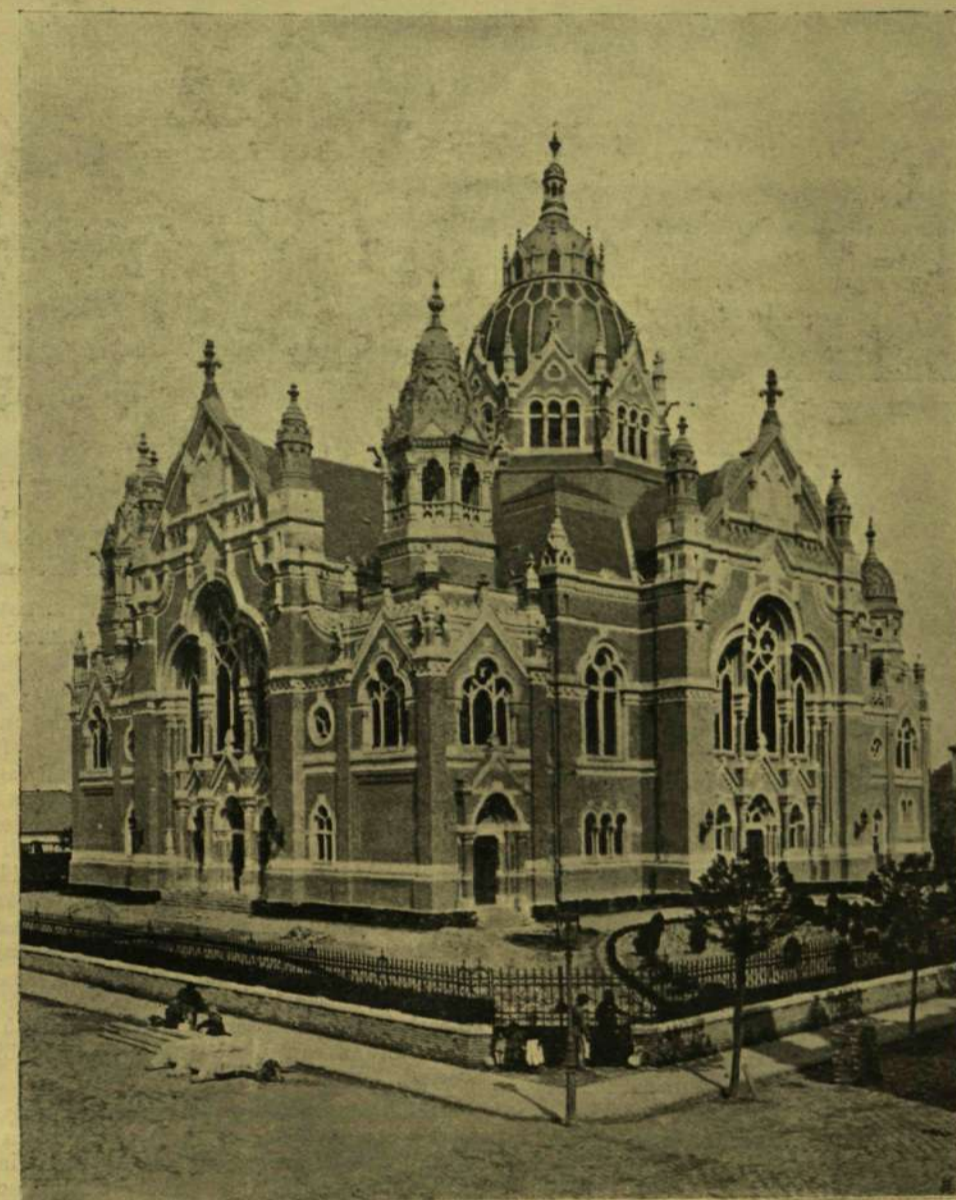
Budapesti Czim és Lakásjegyzék 1903-ra. X. V. évfolyam. A Franklin-Társulat kiadásában a szokott pontossággal ezúttal is megjelent ez a nagyon is hasznos fővárosi kézikönyv május elsején. Az új kötet ismét tanúskodik fővárosunk rohamos fejlődéséről, mert jóval terjedelmesebb a tavalyinál; 1883 oldalra terjed s maga a lakásjegyzék az eddiginél jóval nagyobb számú egyén és család lakását tünteti föl. A könyv használhatóságának főerde, hogy adatai pontosak a hivatalok, az egyesületek, a cégek, a lakosság foglalkozása és lakása felsorolásában. Nem kevésbé fontos része a könyvnek az Ipari és kereskedelmi (VIII.) rész, a mely ismét bővült s berendezésében javult. Ugyanezt mondhatjuk a többi részekről, a telekkönyvről és a hivatali tisztviselőkről. Összehasonlítva a könyvet Berlin és Bécs című társával, mondható, hogy becsülettel megállja helyét ezek mellett. Uztelvilágunknak pedig nagy hasznára válik azzal, hogy most már évenként jelenik meg s így adatai mindig újak, megbízhatók. Kapható minden könyvkereskedésben és a Franklin-Társulat kiadóhivatalában, Budapesten, Egyetem-utca 4. szám. Ára a vaskos könyvnek vászonkötésben 16 korona.

Varga Imre. Vértési Arnold érdekes regénye, mely először lapunk „Regénytár” mellékletében került nyilvánosságra, most kötetben is megjelent. A regény élénk, változatos meséljével, érzelmes részleteivel, korrajzának sikerült voltával méltán számíthat az olvasó közönség érdeklődésére s a ki próbált tollú regény- és novelláiról jelesebb munkái közé tartozik. A Franklin-Társulat kiadásában megjelent s Goró Lajos rajzaival díszített könyv ára két korona 40 fillér.

„En vagyok az élet”. Sus Ede, a ki verseivel, novelláival már régen ismertette tette nevét az irodalomban, most e cím alatt nagyobb regényt írt. Regénye mai társadalmunkat rajzolja, hőse egy fiatal pap, a ki szerelméért elhagyja az egyházi pályát, de boldogulásának tragikai összetükközések állják útját, melyekbe belebukik. A változatos cselekvényű regényben sok társadalmi kérdést érint a szerző, mint a paraszt-szociálistizmust, a papi nőtlen-séget stb. A könyv a Pallas-részvénytársaság kiadásában jelent meg; ára három korona.

Az „Egyetemes Regénytár” című, Singer és Wolfner cég által kiadott vállalatban két újabb mű jelent meg: Bródy Sándor a „A nap lovagja” című társadalmi regénye és egy a biznaci korban játszó francia regény, „Theodora”, írták Sardou és Bolsarés. Mindegyik mű két-két kötetet tesz ki, egy-egy kötet ára egy korona.

Szumirok és magyarok. Irta Somogyi Ede. A tudományos világ egyre nagyobb érdeklődéssel fordul az ősrégi szumir nép feltárt emlékei felé, melyek bevilágítanak a 7-8 ezer év előtti idők homályába s a legmeglepőbb, eddig nem is sejtett dolgokat tárják fel a mai kor előtt. Körülbelül félszázadja, hogy a babiloni ékirások olvasása ráveze-

A SZEGEDI ÚJ ZSINAGÓGA.

tett a már teljesen feledésbe ment szumir ősnép egykori létezésének és nagyszerű működésének tükre. S ez ránk nézve annál fontosabb, mert az is bizonyult, hogy a szumir nép nyelve a magyarral is rokon volt. A szumirologiával foglalkozó külföldi tudósok mind azt mondják, hogy a szumir kérdést csak az lesz képes igazán megfejteni, a ki a magyar nyelvet is alaposan ismeri. S ez bírtá Somogyi Edét főképpen arra, hogy könyvét megírja s a magyar kutatók érdeklődését e nevezetes kérdésre irányítsa. A dolog állásáról a nagy közönséget is tájékoztatni óhajtott s mindazt, a mit eddig az ő szumir népről tudunk, világos, könnyed módon adja elő, hogy ez érdekes munkát a laikus is megérthesse. A könyv, melynek ára négy korona, a Rákosi Jenő Budapesti Hirlap Ujság-vállalata kiadásában jelent meg.

Báró Apor Péter verses művei és levelei. Báró Apor Pétert (1676—1752.) úgy ismerté irodalomtörténetünk, mint a maga idejének páratlan korrektorját, de mit se tudunk arról, hogy verseket is írt és hogy azt, a mit prózában latinul és magyarul megírt, magyar versekben is megénekelte. Dr. Szédeczky Lajos hosszas kutatások után szerencsésen rátalált az Aporok ősi fészékében, Altörján, Apor Péter irataira, leveleire s annak az irodalmi kincsnek nagy részére, a melyet most, a Magyar Tud. Akadémia által kiadott „Magyar Történelmi Emlékek” című gyűjtemény 36-ik és 37-ik kötetében közöl.

Az egyik kötet Apor verseit fogságáról foglalja magában, majd a Metamorphosis Transylvanie következik, továbbá Apor különböző versei, Cse-re Mihály névsora kortársairól, az Apor-családra vonatkozó levelek, Apor Péter végrendeletei, függelékül több rendbeli gúnyversek. A 37-ik kötet ismét leveleit tartalmazza Apornak az 1687—1752 közötti időszakból, végül közli Gyulakutai László naplóját a Rákóczi-forradalom idejéből, Háromszék hűség- esküjét III. Károlynak, végül egy Erdély közállapota reformálásáról szóló tervezetet. A 36-ik kötet ára 12 korona, a 37-ik kötet pedig 15 korona.

Cicero „Brutus” című híres munkája, mely tulajdonképp a latin szónoklat története s tartal-

mánál fogva a szélesebb körű, különösen a jogász-körök is érdekelheti, megjelent párhuzamos latin és magyar kiadásban. A gondos és hű fordítás készítője Posch Árpád, alapos bevezetést és magyarázó jegyzeteket csatolt a munkához, melyet az Akadémia adott ki „Görög és latin remekírók” című sorozatában. A vaskos kötet a Franklin-Társulat nyomdájából került ki csinosan kiállítva; ára hat korona.

Új zenemű. Endrődi Sándor „Kurucz nótái”-t kiváló sikerrel zenésíttette meg Boczonádi Szabó Imre, a m. kir. opera zenekarának tagja. Az egyik dal, melynek címe „Rákóczi trombitája”, most külön is megjelent énekhangra, zongorakísérettel ellátva Erkel Gyula. Egyidejűleg négy férfikarra alkalmazva is megjelent e darab (szintén Erkel Gyula által átírva). Ára 1 korona s kapható a szerzőnél, Újpest, Széchenyi-utca 7. szám.

Vigszínház. Már két hét óta adják a Vigszínházban a „Forgószél kasszony” című bohózatot. A darab tárgya francia, németek alakították szindarabba: Kraatz és Stobizere, magyarra Beöthy László fordította és többen írtak hozzá dalokat. Így lett belőle sok bohózat egybevonása, alkalmi dolgok belevégítése mérsékelt élménnyel. A főszerepet a fővárosi közönség népszerű primadonnája, Fedák Sári játsza benne, a ki vídamsággal, eleven-séggel viszi a színpadra, hol bámulatot keltő pazar öltözetekben, hol meg fű ruhában és katonai zubbonyban. Énekel, táncol, danol és eljárá az amerikai cake-walk táncot is. „Forgószél kasszony”, a vörös hajú Liane arra vállalkozik, hogy egy kaszárnyában eltölt egy egész napot s kijátszik minden udvarlást. El is jut a kaszárnyába, mert egy kalandjában a kasszony férfi ruhát vesz föl s összetévesztik egy eszokoládgyáros fiával, elviszik katonai szolgálatra. A kaszárnyának bohózatokban és operettekben sokszor kibaszta életét látjuk újra. Fedák k. a temperamentumos játéka tetszik s a gyöngye darabot a Vigszínház java ereje közreműködésével adják elő.

A Népszínházban e hó 15-ikén került színre „Hektor kasszony” ezim egy bécsi operette, melynek zenéjét Weinberger Károly írta, szövegét Wiltmann Hugó. Régi módszerben akar ugyan mulattatni, de nem hiányzik az ölete. Az operettek van egy kis meséje, a mi szintén figyelemre méltó körülmény. Hektor kasszony voltaképp

A POSTA- ÉS TÁVIRDATISZTIVISELŐK SPORTEGYESÜLETÉNEK ZÁSLÓAVATÁSI ÜNNEPÉLVÉRŐL.

TORNAGYAKORLAT.

egy fiatal legény, de mert egy párbaj miatt őt a párbajjelenes uralkodó herceg parancsára el akarják fogni, a siheder női ruhában menekül egy ingatlanba, ahol ideálják, Hildegarde kisasszonyt is nevelik. Ezt épen férjhez akarják adni és azért szintén menekülni akar, férfi ruhát vesz föl, de elfogják mindkettőjüket. Az operetnek harmadik felvonása azonban általában arra való, hogy minden jóra forduljon, a szerelmes párok tehát egyesülnek a sok tréfás viszontagság után. A zene több csinos része tetszett. Hektor kisasszony szerepében Hegyi Aranka sok tapsot kapott. Az operettet Faragó Jenő fordította magyarra.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tudományos Akadémia május 18-án Than Károly elnöklése alatt a harmadik osztály ülészeit és szaktudományi előadásokat olvasott föl napirenden. Jendrassik Ernő «A szervezett izomrendszer működése» című új munkálatából olvasott föl kivonatot, majd Daday Jenő ismertette vizsgálatainak azt az eredményét, melyet a dr. Almásy György és dr. Stummer-Traenfels turkesztáni expedíciója alatt édesvizekben talált mikroszkopikus állatok plankton anyagának feldolgozásával ért. Ezután Krenner József, Tangl Ferenc és Klein Gyula mutattak be néhány tudományos dolgozatot.

A Petőfi-Társaság május 17-ikén tartott ülésén Hatala Péter visszaemlékezéseket olvasott föl Budavár 1849. május hó 21-ikén történt bevételéről. Az ostromnál Hatala mint tűzér vett részt a közvetlen tapasztalat alapján írja le azt a pusztítást, a melyet Hentzi bombái Pest városában okoztak mindaddig, a míg máj. 21-én a vár a magyarok kezébe nem került. Az elesett honvédek a főváros közönségének nagy részété kísérte közös sírjukba, melyen másnap koszorúhegy díszlett. Torokos László bemutatta Tóth István vendégnek három költeményét. Jakab Ödön «Nápoly és a Vezuv» című alatt nápolyi utazásáról adott eleven rajzot. Pósa Lajos négy költeményt olvasott föl. Egy az övé, három a felesége értelmes költeménye. Szabóné-Nogall Jankának jól irt elbeszélése fejezte be az ülést.

A Vörös-kereszt egyesület május 18-iki közgyűlésére előkelőségekkel telt meg az egyesületnek Budaváriban a múlt évben elkészült palotája. Gróf Csekonics Endre elnök megnyitó beszédben örömmel jelentette, hogy a háborúban oly fontos hivatást egyesület az elmúlt évben is gyarapodott, mind a budapesti központban, mind a vidéki fiók egyesületekben. A jövő évben ünnepli az egyesület

főnállásának huszonötödik évfordulóját; remélhető, hogy a közönség támogatása és rokonérzése akkor kiválóan megnyilatkozik. Babik József titkár bemutatta az évi jelentést. Az egyesületi vagyon a múlt év végén 5.910,160 korona volt, vagyis a gyarapodás 171,445 korona. Ezenkívül sorsjegyalapokban van 9.190,177 korona. Az egyesületi tagok száma 41.544. Az egyesület háború esetén 711 sebesült, beteg és lábadozó tisztet és 43,067 katonát teljes ellátásban és ápolásban részesíthet. Az egyesület budai Erzsébet-kórházát a múlt évben is sok beteg vette igénybe, ebből 190,732 korona volt a bevétele, kiadása 185,005 korona. A múlt évben emberbaráti és közhasznú cselokra 121,775 koronát költött az egyesület; főnállása óta 2.321,571 koronát.

A budapesti poliklinikai egyesület, mely annyi ezernyi szegény betegről gondoskodik, május 21-én délelőtt tartotta évi közgyűlését az Akadémia felolvasó termében, gróf Apponyi Albert elnöklése alatt. A gyűlésen megjelent József főherceg Klótild főhercegnővel; Wlassics közoktatási miniszter, a főpolgármester s még számos kitűnőség. Gróf Apponyi megemlékezett az egyesület elhunyt védőhelyetteséről, Schlauch bibornokról, felhívta azután a figyelmet az évi jelentésre, mely az egyesület működését híven feltünteti s melyből a nagyközönség ha levonja a tanúságot, akkor nem fog hiányozni az az eredmény sem, hogy az egyesület segédforrásait ezentúl nem csak az államtól, nem csak a fővárostól nyeri, hanem a társadalomtól. Dr. Erőss Gyula, a Poliklinika orvosa adta elő az évi jelentést. Az orvosi megvizsgálásra, operációra, az egyesületi kórházba való felvételre, ingyen orvosságot annyian jelentkeznek, hogy az egyesület erejét kimeríti és jótékonyágának határát szab. Az egyesület múlt évi kiadása 71,187 korona, ebből negyedfél ezer koronát már a tőkéből fedezett. A jótékonyág azonban a múlt évben is eléggé gyarapította az egyesületet. Gróf Apponyi Albert gyűjtést indított, ennek 80,000 koronánál több az eredménye. Négyezer koronás ágy-alapítványt hatan tettek. A közgyűlés megválasztotta az elnökséget és az igazgató tanácsot. A helybizottsági elnök, gróf Csáky Albiné lemondván, érdemei elismerését jegyzőkönyvbe iktatták s helyére örv. báró Lipthay Bélánét választották meg. Az ülés végén József főherceg meleg szavakkal adott kifejezést örömeinek, hogy a közgyűlésen megjelenhetett s kijelentette, hogy az egyesület jótékony cselekedetei mint eddig, úgy a jövőben is szívén fogja hordozni.

MI UJSÁG?

A király elutazása. Ő Felsége nyolcz napi Budapesten való tartózkodása után május 21-ikén délután elutazott Bécsbe, hogy jelen legyen Maria Henrietta főhercegnő esküvőjén. A király elutazása előtt Széll Kálmán miniszterelnököt kihallgatáson fogadta.

A király látogatása a Múcsarnokban és két művésznél. A Múcsarnok nemzetközi kiállításának befejezése május 15-ikére volt kitűzve. A király is látni akarta, de elfoglaltsága miatt el nem mehetett. Ezért a kiállítást még egy nappal tovább nyitva tartották. Az uralkodó május 16-ikán délelben nézte végig. Fogadására megjelent a képzőművészeti társulat igazgatójával Wlassics közoktatási miniszter, gróf Sechenyi Gyula, a Felség személye körüli miniszter is.

A Múcsarnok lépcsőzeténél Wlassics miniszter

üdvözölte a királyt. «Szívesen jöttem, mert a kiállításról sok szépét hallottam». — válaszolta Ő Felsége. Wlassics miniszter és Újvári Ignác, a tárlat egyik rendezője kalauzolták a királyt. Az első teremben, a francia ezecessziós képeknél a király megjegyezte: «Ezek nagyon furcsa képek». A miniszter sietett megnyugtanni Ő Felségét, hogy vannak itt szebb képek is, a magyar művészek nem igen kedvelik a szeccessziós irányt. Megdicsérte Ő Felsége a francia Simon Lucien nagy képét, melyet az állami nagy aranyéremmel tüntettek ki. A magyar teremben érdeklődéssel nézte Hegedűs Lászlónak «Rabiga» képét, melyen a diadalmi kocsin ülő vézna fejedelmet erőteljes foglyok vontatják. «Szegény király!» mondta rá a Felség, ki sok festményre tett megjegyzést és mondott dicséretet. Több művészt is bemutatott a Felségnek, kikhez kérdéseket intézett. Végül ismételt megjegyezte, hogy nagyon szép, gazdag és változatos a kiállítás. A fogadására megjelent uraktól szíves készorítással vált el a Múcsarnok bejáratánál s nyitott kocsijába ülve a várba hajtatott.

A király e hó 15-ikén délelben látogatást tett az apres-kerti művésztelepen, a festőknek és szobrászoknak e szép kis gyarmatán. Először Benczúr Gyulának, a festő mesteriskola igazgatójának műtermét látogatta meg. A mester a telep bejáratánál fogadta a királyt, a ki megnézte Benczúr készülő legújabb műveit: azt a nagy festményt, mely az ezredéves ünnepből az országgyűlésnek a trón előtt történt hódolását tünteti föl, és azt az oltárképet, melyet Benczúr a Szent István-bazilika számára festett. A király mind a két műről elismeréssel nyilatkozott. Fél óráig tartott a szemle, ezután Ő Felsége az epreskertben átsétált Strobl Alajos szobrásztanár műtermébe s itt megsejmelte Szent István szobrának eredeti nagyságban fölállított teljesen kész mintáját. A király meleg szavakkal fejezte ki elismerését a művészeknek. Strobl szobrát az országos képzőművészeti tanács e hó 27-ikén átvette a művészektől. A nagy méretű szobor lóháton ülve tünteti föl az első magyar királyt a budai koronázó templom mögött, a halász-bástyán állítják föl.

Az ottomán bank hivatala a robbanások után a bank kertjében.

Az ottomán bank a robbanások után.

A SZALONIKI-I BOMBA-MERÉNYLETEK. — Fényképek után.

Díszszemle a Vérmezőn. Május 19-ikén reggel a király szemlét tartott a Vérmezőn a budapesti helyőrség csapatai fölött.

A Vérmező menedékes szélein sűrű sorokban állott a közönség s a várhegy oldaláról is sokan nézték a látványosságot. A tereparancsnok által fontartott helyeken ott volt Fejérváry báró honvédelmi miniszter is Gromán Dezső államtitkárral. Kevéssel 9 óra előtt megérkezett herceg Lobkovitz hadtestparancsnok, majd kurtjel tudatta Augustza főhercegnő jövetelét, a ki nyitott udvari hintón érkezett udvarhölgye, Sztáray grófné kíséretében. A koci kis ülésén József Ferenc főherceg, József Ágost főherceg legidősebb gyermeke foglalt helyet. Pár perczel 9 óra előtt jött a király sőtépej, hókaféjű ménjén, mögötte lovagolt József Ágost főherceg honvédhuszárőrnagy egyenruhában. A Vérmezőn a király üdvözölvén Augustza főhercegnő asszonyt, meghallgatta a hadtestparancsnok jelentését s végiglovagolt a helyőrség oszlopai előtt. Ezután a katonaság díszmenetben elvonult a király előtt, a ki maga köré gyűjtötte a parancsnokokat, teljes megalékedését fejezte ki s aztán visszatért a budai várpalotába.

Deák Ferenc születésének századik éve. Október 17-ike Deák Ferenc születésének századik éve. Budapest hatósága e napot olyan ünnepel akarja megülni, a melynek országos jellege legyen. Meghívják az ünnepre a kormányt, a parlament mindkét házát és az ország összes törvényhatóságait. A kormányt azonkívül fölkéri, hogy hívja föl a király figyelmét erre az ünnepélyre és bírja rá, hogy vegyen részt benne. Az ünnepély színhelye a Deák-szobor környéke és kűnn a temetőben a Deák-mauzóleum lesz. Megünneplik a napot az összes iskolák is. A fővárosi tanács elhatározta, hogy egy Deák emlékét dicsőítő ódára 100 darab 10 koronás aranyat tűz ki pályadíjúl, a pályázat fölötti döntésre a Kisfaludy-Társaságot kéri meg.

A magyar atletikai klub sport-telepe a Margitszigeten. A Margit-sziget déli csücsén József főherceg nagy területet bocsátott az atletikai klub rendelkezésére, hogy ott versenytér, futópályát, klubházat rendezzen be. Két év alatt e rendezkedés megtörtént és a sporttelepet május 19-ikén este mutatta be a klub József Ágost főhercegnak és Augustza főhercegnőnek. A sziget alsó részét ragyogóan kivilágították s előkelő társaság gyűlt össze.

Ott volt a miniszterek közül Széll Kálmán miniszterelnök, Wlassics Gyula közoktatásiügyi miniszter. A főhercegi párt gróf Andrássy Géza, a klub elnöke fogadta. Az atletikai klub által rendezett versenyek és mérkőzések befejezése után az első emeleti terembe vonult a társaság. A terem közepén hosszú asztalon az apró bokrétkákba kötött különféle virágoknak egész halmaza volt, átköve a M. A. K. kék-sárga színével. A terem bal sarkában a főhercegi pár számára kényelmes karosszékék állottak. A terem másik oldalán teát szolgáltak föl és Radics zenekara játszott. A hercegi pár 10 óra után távozott a Rákóczi-induló hangjai mellett. Ekkor távoz következett.

Jótékony ünnep a Margit-szigeten. József főherceg óhajására a Margit-szigeten, melyet most a tavasz pompája borít, három estén mulatságokat rendeznek jótékony cselra, táncszívalommal, kivilágítással s mindössze egy korona belépti díjjal. A szigeti ünnep első estélye május 21-ikén volt; 27-ikén, 30-ikán lesz a másik kettő. A főváros legszegényebbjeinek adnak segítyt a jövedelemből. Kiváltják a kis holmiját azoknak, a kik két koronánál nem nagyobb összegért tették zálogba. Szegények a Szamaritanus egyesületnél a jövedelemből kapnak mankót, géplábat, hallócsövet, testgyógyesítő eszközt, stb., a mit a szegény beteg maga erejéből nem szerezhetne meg. Ezenkívül a főherceg elhunyt fiának emlékére állított László-menedék-helynek is valószínűleg juttatni fog a jövedelemből.

A május 21-iki esti ünnepélyre igen nagy közönség gyűlt össze. Esti kilenczédfél órakor jelent meg József Ágost főherceg Augustza főhercegnő asszonyval, majd Klótild főhercegnő asszony két leányával s a furdőpület előcsarnokában foglaltak helyet. A sziget alsó része fénycsugarban üszött és zene hangzott mindenfelé. Kilencz órakor kezdődött a tűzijáték a furdőpület előtti tisztáson. A nagy közönség perczeleg éljenezett, mikor egyszerre kigyűlt József főherceg és Klótild főhercegnő arcképe tűzből. A tűzkigyók és bombák majd egy óráig ontották a színes, csillagos esőt.

A dunai ünnep jótékony cselű jövedelmének pontos megállapítását a rendező-bizottság május 28-ikán fogja megállapítani, mikor az államvasutak vidéki állomásain eladott jegyekről is megérkezik

A BUDAPESTI TAVASZI LÓVERSENYEKRŐL. — Egy győtes ló visszatérte a verseny után.

számadás. A belépti jegyek szerint 121,000 fizető néző volt az ünnepélyen, a mi 300,000 koronának felel meg. A tiszta jövedelem e szerint százezer korona lehet.

Eljegyzés. Dr. Navrátil Dezső, fővárosi orvos, eljegyezte Hegedűs Rózsika kisasszonyt, Hegedűs Sándor volt kereskedelemügyi miniszter és neje, született Jókay Jolán leányát. — Feszty Sándor eljegyezte Gajári Böske kisasszonyt, Gajári Ödön és neje, született Ábrahámffy Kornélia leányát.

Házasság. Márkus Emilia asszony, a Nemzeti Színház kitűnő művésznője házasságra lépett Andor Oszkár miniszterelnökségi tisztviselővel. — Kovács József dr., az «Adria» tengerhajós-részvénytársaság titkára május 21-ikén tartotta esküvőjét a dohány-utcai templomban Singer Mici kisasszonyval, Singer Zsigmondnak, a «Neue Freie Presse» budapesti levelezőjének leányával. Az esküvőn megjelent előkelő közönség sorában ott voltak Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László pénzügyminiszter, Hegedűs Sándor volt miniszter, stb.

Mudrony Soma síremléke. Az országos ipar-egyesület díszes síremléket állított néhai igazgatójának, Mudrony Somának hamvai fölé a kerepesi úti temetőben.

A két méter magas, barna kőből készült oszlopon a fő felirat ez: «A magyar ipar érdeműs útterelőjének emelte az országos ipar-egyesület». A leleplezés-kor, e hó 20-ikán, megjelent a sírnál: az egyesület részéről gróf Zichy Jenő elnök, Matlekovics Sándor, Thék Endre alelnökök, Gelléri Mór igazgató, az egyesület választmányi tagjai s a közélet számos kiváló férja és koszorút küldött a budapesti kereskedelmi és iparkamara, a magyar kereskedelmi csarnok, az iparosok és gyáriparosok különböző testülete, az elhunyt utódja, Gelléri Mór emlékeztet meg a még élete javakorában elhunyt érdemes férfit tevékenységéről. Egy koszorút Borsóki Soma a székegy iparosság nevében helyezte a síremlékre.

Az országgház építőjének szobra. Az országgházban mellszoborral öröktik meg a monumentális palota tervezőjének, Steindl Imre műépítésznek emlékét. A szobrot Strobl Alajos készíti és a kupolacsarnokba vivő fölépcsőházban állítják föl.

Az eperjesi Rákóczi-házat a legközelebbi napokban kijavítják a műemlékek országos bizottságának felügyelete alatt.

E régi házának külső díszítése nagyon érdekes; homlokzatát fehér alapon sötét árnyalatú, falba karczott (sgraffito) magyaros jellegű ékítmény díszítette, a mely az idő folyamán teljesen elenyészett. Ennek készítése is már-már feledésbe merült. Gróf Istvánt, az iparművészeti iskola tanárát bízták meg föléleztetésével, a kinek kísérletei minden tekintetben sikerültek s most az iparművészeti iskola néhány jelesebb növendékét avatja be a technika titkaiba, a kik nyáron a tanár személyes vezetésével fogják az eperjesi Rákóczi-házat sgraffitókka díszíteni. Az épület tulajdonosa: a Gallocski-család magára vállalta a költségek egy részét, melyekhez Eperjes város is hozzájárul.

A tavaszi lóversenyek. A budapesti tavaszi lóversenyek utolsó napja május 21-ike volt. A záró

napok is érdekes versenyeket nyújtottak, mert néhány nevezetes díjért az utolsó héten volt a mérkőzés. A 10,000 koronás államdíjat gróf Andrássy Géza «Sorrento»-ja, a 30,000 koronás alagi díjat Blaskovics Ernő «Beregölgy»-je (mely csak előtte pár nappal vitte el a 100,000 koronás király-díjat), a Nákó-díjat, melyért csak urlovasok versenyezhetnek, Egyedi L. «Cavatin»-ja nyerte meg, melynek lovasa ez alkalommal Miklós Aladár százados volt.

Hamis tejes üvegek. A budapesti központi tejescsarnok szövetkezet látja el a főváros lakosainak nagy részét tejjel. Literes, félliteres üvegekben szállítják a tejet a házakhoz, a tejescsarnok külön üvegeiben. Most egyszerre kiderült, hogy ezek az üvegek nem felelnek meg a rajtok levő jelzésnek, a fél literes üvegek egy deczivel, a literesek majdnem két deczivel kisebbek. A rendőrség erre hozzáállított az üvegek elkobzásához s figyelmeztette a közönséget, hogy mérje meg a kapott tejet és csak a kapott mennyiségért fizessen. A tejescsarnok igazgatóját és az üveggyárt egyenkint kétszáz korona bírságra ítélték. A tejescsarnok hivatalos adatai szerint a múlt esztendőben tizennyházi millió liter tejet adott el. Ha ezt a tejmennyiséget mind azokban a bizonyos üvegekben adta el, akkor mintegy kétfélszáz ezer literrel adott tévedésből kevesebb tejet a vevőknek, mint a mennyit kellett volna adnia. Egy liter tej ára tizenkét krajczár. A központi tejescsarnok szövetkezetnek évenként vagy félmillió koronát jövedelmezett volna ez a kis tévedés. Hogy azonban minden üveg ilyen hibás volt-e, az majd csak a rendőrség vizsgálatai folytán derül ki.

HALÁLOZÁSOK.

LÁZAR ÁRPÁD, Hunyadmegyei dobrai kerületnek képviselője, a képviselőház egyik jegyzője, meghalt Dobrán e hó 17-ikén, 48 éves korában. A mérnöki tanfolyamot Bécsben végezte s a hadseregben műszaki hadnagy lett. A mikor atyját megválasztották képviselővé, átvette a családi birtok kezelését. E mellett tevékeny részt vett a közügyekben s megválasztották a törvényhatóságnak csaknem valamennyi bizottságába. A házban a dobrai kerület 1887 óta mérsékelt ellenzéki, illetőleg nemzeti párti, a fuzió óta pedig szabadelvű párti programmal képviselte. Arcképét nemrég az új képviselőház tagjairól közölt arcképesportozatainak egyikében közölték.

Elhunytak még a közelebbi napokban: HORVÁTH JUSZTIN, ferenczrendi szerzetes, a budapesti belvárosi kolostor házfőnöke, 53 éves korában Budapesten. — REVICZKY KÁROLY, nyug. honvéd-erzedes, 63 éves korában Bécsben. — HATVANY-DEUTSCH JÓZSEF, hevesmegyei nagybirtokos, ki kereskedelmi és ipari ügyekben is buzgóan működött, Hatvany-Deutsch Sándor nagyparas édesatyja, 79 éves korában Budapesten. — PÓLYA BÉLA ügyvéd 55 éves korában Szolnokon. Szolnokmegye és Szolnok város közeletének egyik vezéralakja volt; ő írta az első vízföldi munkát s e téren előrendű tekintélynek ismerték. A vármegyét mint főügyész a nyolczéves években tíz éven át szolgált. — HUMMEL SZANISZLÓ, miniszteri tanácsos a horvát-szlavon-dalmát miniszteriumban, Budapesten 61 éves korában. — SZÉLECZKY GYULA, a triestri általános bis-

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a női bajok egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát parancsnak. Ennél fogva a hölgyek szívesen fogják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártalmatlan szer, melylyel a természet szelíd módon kényszeríthető, hogy ebben a tekintetben kevésbé fukar legyen. E szer, mely a finom párisi hölgyvilágban már ismeretes, a **Ratié-féle PÍLULES ORIENTALES** használatából áll, mely pilulák a leghíresebb párisi orvosok által jóváhagyottak, hogy a női kebel fejlesztesse és újra helyrehozza, a szöveteket erősítik, a vállak csontudorodásait elsimítják és a kebel idomainak egyáltalában diszkrét tetszettségét kölcsönözik. Hatása abban áll, hogy a táplálékban plasztikai anyagokká váló alkuláskor elősegítik, mely utóbbiak a mellidom megállapodnak. Az egyik, mely utóbbiak a mellidom megállapodnak. Az egyik, mely utóbbiak a mellidom megállapodnak.

J. RATIE, Pharmacie, 5. Passage Verdau, Paris. Kátrár Ausztria-Magyarországra: Budapest, Török József gyógyszer. Király-u. 12.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a
„STELLA“-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvegje 2 K.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszerésztárában,
Budapest, V., Szabadság-tér, a Sótátár-utca sarkán. 9938

Magyar királyi szabadalmazott és védjegyzett

PURGO

legenyőbb jóízű laxans még csecsemőknek is adható, Rendelvé angol, francia, magyar és német orvostani tanárok által. — Kapható minden gyógyszertárban. 9777

The Trillophone.

THE TRILLOPHONE

Uj, feltűnést keltő hangszór, messze kihatható hangcsóval, zenészek és nem zenészek számára. Bírki azonnal minden kottaismeret és hosszabb gyakorlat nélkül a legszebb darabokat, népdalokat, táncokat, indulókat játszhatja el a „The Trillophone”. Githon, társaságban, táncmulások vagy kórusmulások alkalmával a legszebb zene. A Trillophone-zene nagy hatást gyakorol a hallgatóra; oly lágy, bebizsgáló, szép hangokat varázsol elő, mint a műlyeneket annyi affektussal s oly lépésben egyetlen hangszóról sem lehet készíteni. Ára darabonként pontos használati utasítással együtt frt 1.75. A szétküldés a pénz előzetes megküldése mellett vagy utánvéttel történik. 9828

KANN IGNÁC által, Bécs, II., Lilienbrunnig. 17.

Nodusin Aranyér-balzsam.

Egyedül álló szer, mely operatív vagy égetés nélkül tökéletesen és biztosan gyógyítja úgy a vak, valamint a nyitott aranyéret. Kórházilag kipróbálva. Teljesen ártalmatlan. Elismert levelek szerint szárazak és szárazak teljesen kigyógyított. Törvényesen védve. Kapható a készítőnél.

Nagy Kálmán, gyógyszerész Nyiregyházán, továbbá **Török Józsefnél**, Budapest, Király-utca 12. és a többi gyógyszerésztárában is. Ára használati utasítással együtt 4 korona, bértmentes küldéssel postán 5 kor. az összeg előzetes beküldése, vagy utánvéttel ellenében. 9885

VASÁRNAPI UJSÁG

22. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁJUS 31.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) együtt: egész évre 24 korona, félévre 12. Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** félévre: 8. A **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) félévre: 10 korona, félévre: 5. Külföldi előfizetésekhöz a postalgó megkötözött viteldij is csatolandó.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Kristály üvegekészletek és disztárgyak
kaphatók 9811
ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Budapest, V., Fürdő-u. és Ferencz József-tér sarkán.
(Diana fürdőház.)

Alapított 1802. Állami arany érem 1896, jury tag. Bronze érem Páris 1900.
Cs. és kir. udvari szállítók és szerb kir. udv. szállítók

Kunz József és Társa
királyi kiválts. nagykereskedők.
Vászon, asztalneműek, kész fehéreneműek,
menyasszonyi kelengyék,
függöny, ágytakaró és szőnyegárú raktára.
Budapest, V., Deák-tér 1. 9920
Motorerőre berendezett fehérenemű gyár.

KIRNER JÓZSEF cs. és kir. udv. puskműves, az orosz királyi Ő Felségének udvari szállítója,
BUDAPESTEN, raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára: Révsa-utca 7.
Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezetű kétfős vadász-fegyverekből, golyófegyverek, amerikai Winchester serétes ismétlő fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jóságáért kezkeskedik.
(Alapított 1808. évben.)

WACHTL ÉS TÁRSA
fényképészeti cikkek raktára 9663
BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).
Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részv.-társ.
Irodái: VI. ker., Andrassy-ut 5. (saját házában) 9376
Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarékbetét könyvekké és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyó számlában (check-számlán). A 10%-os betétkamak-adót az intézet fizeti. **LESZÁMÍLT VÁLTÓKAT, előlegeket nyújt értékpapírokra. VÁLTÓÜZLETE** megbízásból teljesíti mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretében tartozó üzletágakkal. Üzleti órák: délelőtt 1/2-ig, délután 1/2-ig.
Magyar kir. osztályosjegyek főelárúító helye IV. Ferenciek-tere 2. szám. Kézi zálogüzletei: IV., Károly-kört 18., IV., Ferenciek-tere és Irányi-u. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-kört 2., Üllői-út 6. sz.

HIRMANN FERENCZ Készít gőz-, víz- és légszivattyúkhoz szükséges rézárúkat, bor- és sörszivattyúkat, sörkimérő készüléket légnymással, szénkénegezőket, peronospora foszkendezőkhöz való minden egyes részalkatrészt, hiteles kereskedelmi részvényeket, feliratt táblákat horgany v. fémbeől sb.
RÉZÁRU-GYÁRA, 9774
Külön műöntöde osztály.
Budapest, VII. Csányi-u. 9.

Árjegyzék **KATZER** udvari szállító.
ingyen. Hazánk első és legnagyobb 9922
Molykár Ellen Biztosító Megóvó Intézete
Iroda: VI., Ó-utca 42. szám.
Raktárak: VI., Ó-utca 42., 44. (saját ház), 45., 46. és Uj-utca 43. Budapest.

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA
GÖRÖG ISTVÁN
BUDAPEST
N. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz.
Nagy választék mindensféle üvegekben.
Azzali készletek stb.
Igen jutányos árakon.

KIRÁLYNŐ-GRÊME
ÉS POUDER. 9827
LEGJOBB ARCZSZÉPÍTŐ A VILÁGON.
Ára 1 korona 40 fillér.
Kapható **TEMESVÁRY J.** gyógyszerésznél Zombor
és **TÖRÖK J.** Budapestben, Király-utca 12.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

RÁKÓCZI IFJUSÁGÁRÓL.

RÁKÓCZI FERENCZ édes anyja, Zrinyi Ilona, 1682-ben letette özvegyi fátolyát s Thököly Imre nejevé lett, kihez magával vitte két kis gyermekét, Ferenczet és Juliát. E házasság a család anyagi sorsára nagy csapás volt, miután a császári kormány a fejedelemszonyt, mint Thököly nejét, lázadónak tekinté s üldözöbe vette.

Az 1684-ik évvel elkezdődött a gyermek Rákóczi névze a hányatás és szenvedés kora. Ebből az időből való az egyik, általunk közölt arcképe, a mely nyolczadik születés napja alkalmából készült Munkács várában. Telt, üdeképű fiút látunk magunk előtt, a ki koránál valamivel idősebbet mutat, élénk, sötét szemekkel, gazdag hajfürtökkel. Üstökét anyja piros szalaggal fonta be. Ruházata egészen magyaros, arany szegélyzetű piros dolmány, drága gyönggyel készült zsinórkapocsokkal, fölötté panyókára vetett hasonló színű mente, aranyos és gyöngyös himzéssel, nyuszt prémezettel, a melyet a nyakán csokorra kötött arany zsinór tart együtt. (Ez arcképét, valamint a Rákóczi későbbi éveiből származó másik két arcképét is Thaly Kálmánnak «II. Rákóczi Ferencz ifjusága» című műve után közzöljük.)

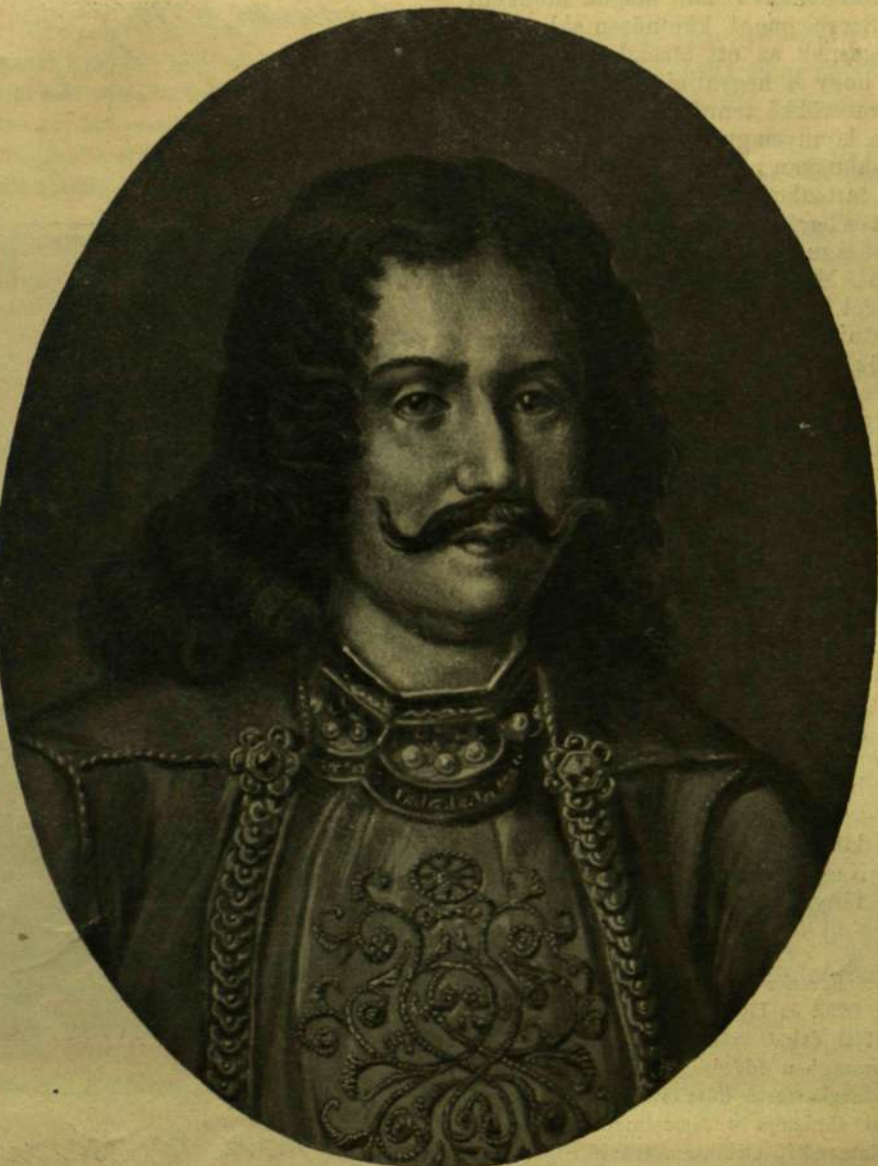
Zrinyi Ilona becézgetett «Ferkő»-je, a kis fejedelem nemcsak deli növésű volt, hanem képzettsége is igen szépen haladt előre. Kiváltképen a katonai dolgok érdekelték s Munkácsnak ezután nemsokára megkezdődött és közel három éven át folytatott ostroma e tekintetben kitünő iskolául szolgált neki. Maga előtt látta szelid lelkületű édes anyját, kit a családja iránti kötelességzetet erkölcsi parancsa valóságos hősnővé tett, de a ki a mellett kitünően betölté az anya szerepét is. Az üldözött család életének e korából valóban megható azon névnapüdvözlet, a melyet 1686 május 22-én — anyjuk nevénapján — a két Rákóczi-gyermek mondott el. Zrinyi Ilona ezt oly szépen találta, hogy emlékül sajátkezűleg leírta s hozzá a következő megjegyzést írtatá: «Isten soha ne adjon anyának jobb gyermekeket, mint ezek még eddig az ideig voltak, mert soha nem tapasztaltam egyebet ennek az igaz szeretetnél és engedelmességnél hozzám, semminemű változásokban; abban leginkább gyönyörködtem. Egymáshoz igaz atyafi (testvéri) szeretettel voltanak; ha tovább is hozzám és az én édes uramhoz (Thökölyhez)

abban megmaradnak; vesznek jutalmat mitőlünk, az istentől áldást s adnak jó példát az világ fiainak.

Rákóczi Munkács elestével (1688) meg kellett válnia anyjától és testvérétől. Idegen földre, a Csehországban levő Neuhausba kellett a jézsuit pedig az Orsolya-szűzek bécsi klostromába vitték. Rákóczi jó természete a jézsuitaknál is megnyerte a körülötte levőket s a kezdetben ellenzősen fogadott fiua legkedveltebbek egyikévé lön. Egy jézsuita így ír róla: «A fejedelmi utód most tölté be 12-ik évét, de oly nagy és ki-

fejlett termetű, hogy 3-4 évvel idősebbnek látszik koránál. Magyarul beszél és latinul úgyszólván tökéletesen. Arca pirosas barna; gesztenyeszínű dús hajfürtjei hosszan omolnak le vállaira. Egész valójában semmi sem közepeszerű, szavai, magatartása, járása csupa méltóság, úgy hogy minden fejedelemlre emlékeztet benne, de kevelység nélkül, mert a mily nemes, ép oly emberséges, ámbár tekintélyét megörzi.»

Két év múlva — tizenégy éves korában — befejezte a gimnáziumot. Ez alkalmat felhasználta egyik tanára, Guttwirth Menyhért jézsuita, hogy neki ajánlja «Amores Mariani»

Legyelországban készült 1708-iki festmény után; Thaly Kálmán gyűjteményéből.

II. RÁKÓCZI FERENCZ IFJÚKORI ARCKÉPE.